

Sisekaitseakadeemia

Justiitskolledž

Raivo Sults

KS030

VANGLA KODUKORD

Lõputöö

Juhendaja: MPA Sander

Põllumäe, Riigi-

kohtu halduskolleegiumi nõunik

Tallinn 2006

SISUKORD

SISUKORD.....	2
ANNOTATSIOON.....	3
LÜHENDID.....	4
SISSEJUHATUS.....	5
1. ptk. ÜLEVAADE.....	6
1.1. Vangla kodukord kehtivas õiguses.....	6
1.1.1. Õigusakti liigi määratlemine.....	6
1.1.2. Reguleerisala sõltuvus liigist.....	11
1.2. Vanglate kodukordade kirjeldus.....	13
1.2.1. Harku vangla kodukord.....	13
1.2.2. Murru vangla kodukord.....	14
1.2.3. Pärnu vangla kodukord.....	16
1.2.4. Tallinna vangla kodukord.....	17
1.2.5. Tartu vangla kodukord.....	18
1.2.6. Viljandi vangla kodukord.....	19
1.2.7. Ämari vangla kodukord.....	20
2. ptk. UURING.....	22
2.1. Uuringu metodoloogia.....	22
2.2. Kodukordade analüüs.....	22
2.2.1. Vastuvõtmine vanglasse.....	23
2.2.2. Vanglasisene liikumine.....	26
2.2.3. Vanglasisene suhtlemine.....	29
2.2.4. Suitsetamine.....	31
2.2.5. Raamatukogu.....	32
2.2.6. Lubatud asjade valdamine.....	34
3. ptk. JÄRELDUSED JA ETTEPANEKUD.....	36
KOKKUVÕTE.....	38
SUMMARY.....	40
KIRJANDUS.....	41
LISA 1: Justiitsministeeriumi 30.03.2001. a kiri nr 21-8/3791.....	45
LISA 2: Kodukordade reguleerimiseseme analüüs ja kirjeldus.....	47

ANNOTATSIOON

Lõputöö on kirjutatud teemal „Vangla kodukord”. Lõputöös on 55 lehekülge. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning sisaldab inglise keelset kokkuvõtet. Töö sisaldab 2 lisa. Töö kasutamiseks on kasutatud 63 allikat. Töös kasutatavate õigusaktide redaktsioonid on seisuga 01.01.2006.

Töö märksõnad: vangla, kodukord, määrus, põhiõigused.

Lõputöö eesmärgiks on anda ülevaade vangla kodukordadest ja välja tuua õiguslikud ja praktilised probleemid seoses kodukordadega.

Töö aktuaalsus väljendub selles, et töö kirjutamise ajal on Justiitsministeeriumis kavandamisel vanglate kodukorda puudutav seaduse muudatuse eelnõu. Lõputöö autorile teadaolevalt ei ole sellist uuringut Eesti vanglates veel läbi viidud.

Autor on lõputöö raames püstitanud järgmise hüpoteesi: vanglate kodukorrad on erinevad ja sisaldavad vastuolusid kõrgemalseisva õigusega.

LÜHENDID

ATS	Avaliku teenistuse seadus
HMS	Haldusmenetluse seadus
HVkk kodukord	Harku Vangla direktori 07.10.2005. a käskkirjaga nr 1-2/30 kinnitatud Harku Vangla
KarS	Karistusseadustik
MVkk kodukord	Murru vangla direktori 22.04.2004. a käskkirjaga nr 42 kinnitatud Murru Vangla
PS	Eesti Vabariigi Põhiseadus
PVkk kodukord	Pärnu Vangla direktori 28.10.2004. a käskkirjaga nr 75 kinnitatud Pärnu Vangla
TlnVkk kodukord	Vangla direktori 05.07.2005. a käskkirjaga nr 28 kinnitatud Tallinna Vangla
TrtVkk kodukord	Tartu Vangla direktori 15.12.2004. a käskkirjaga nr 1-3/152 kinnitatud Tartu Vangla
VangS	Vangistuseseadus
VSKE	Justiitsministri 30.11.2000. a määrus nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri”
VVkk kodukord	Viljandi Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 18 kinnitatud Viljandi Vangla
ÄVkk kodukord	Ämari Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 163 kinnitatud Ämari Vangla

SISSEJUHATUS

Jaan Sootaki ja Priit Pikamäe sulest 2001. a, see on vähem kui aasta pärast Vangistusseaduse vastuvõtmist ja jõustumist, ilmunud õpikus „Kriminaaltäitevõigus” kriminaalõiguse allikate seas vangla kodukorda ei nimetata (Sootak ja Pikamäe 2001:13—17). Ometi on kinni peetava isiku elukorraldus ja käitumine suuresti just kodukorraga reguleeritud, praktikas viitavad vanglaametnikud oma tegevuse alusena eelkõige kodukorrale, mitte Vangistusseadusele või vangla sisekorraeeskirjale, samuti on enamus kinni peetavate isikute distsiplinaarkaristusi määratud kodukorra rikkumiste eest. Nii on kodukorra tähtsust vangla elukorralduse ja toimimise seisukohast raske alahinnata. Seda üllatavam on, et Vangistusseaduses on kodukorra andmist reguleeritud vaid üldsõnalise volitusnormiga (VangS § 105 lg 3) ning kodukorrad ei ole avalikkusele kättesaadavad. Need asjaolud tingisid autori huvi ja tunnetatud vajaduse lähemalt uurida, mis on vangla kodukord kehtiva õiguse tähenduses (õigusakti liik, eesmärk, reguleerimisala), milline on kodukordade kehtestamise praktika ning vastavus kõrgemalseisvale õigusele.

Käesoleva lõputöö **eesmärk** on anda ülevaade vanglate kodukordadest ning sedastada õiguslikud ja praktilised probleemid seoses vanglate kodukordadega. Lõputöö uuringu aluseks on oletus, et vanglate kodukorrad on erinevad ning sisaldavad vastuolusid kõrgema õigusega (**hüpotees**). Lõputöö raames on tehtud vanglate kodukordade võrdlev analüüs ja vastavusanalüüs. Uuring hõlmab kõiki Eesti vanglaid ning perioodi Vangistusseaduse jõustumisest kuni 01.01.2006. a (**ulatus**). Uuringu aluseks olevate kodukordade tekstid, kirjavahetus ja muud haldusdokumendid on saadud vanglatelt ning Justiitsministeeriumilt (**allikad**). Kuna Justiitsministeeriumis on lõputöö koostamise ajal menetluses Vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu, milles kavatakse täpsemalt reguleerida vangla kodukorra instituti, on autori arvates lõputöö teema väga ajakohane (**aktuaalsus**).

Siseriikliku õiguse analüüsimisel on lähtutud peamiselt Eesti Vabariigi Põhiseadusest, Vangistusseadusest, Haldusmenetluse seadusest ning Justiitsministri 30.11.2000. a määrusest nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri”, samuti seaduseelnõude seletuskirjadest, Riigikogu stenogrammidest ja komisjoni istungite protokollidest. Võrdluses välisriikidega on kasutatud Saksa Liitvabariigi ja Soome Vabariigi vangistusseaduseid. Lõputöös kasutatud õigusaktide normatiivne seis on 01.01.2006. a. Lõputöö teoreetilise osa koostamisel on lisaks õigusaktidele kasutatud Anno Aedmaa jt 2004. a „Haldusmenetluse käsiraamat”, Justiitsministeeriumi 2004. a „Eesti Vabariigi põhiseaduse kommenteeritud väljaannet”, Taavi Annuse 2001. a õpikut „Riigiõigus” ja Rait Maruste 2004. a raamatut „Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja vabaduste kaitse” ning Sisekaitseakadeemia loengukonspekte.

1. ptk. ÜLEVAADE

1.1. Vangla kodukord kehtivas õiguses

1.1.1. Õigusakti liigi määratlemine

Vabariigi Valitsuse 08.02.1999. a algatatud Vangistusseaduse eelnõus nr 1161 SE I kodukorra instituut puudus. Samuti puudus kodukorra instituut Vabariigi Valitsuse 22.03.1999. a algatatud ja 31.03.1999. a tagasi võetud Vangistusseaduse eelnõus nr 10 SE I. Vabariigi Valitsuse 24.05.1999. a algatatud Vangistusseaduse eelnõus nr 103 SE I ei reguleeritud samuti kodukorra instituuti. Riigikogu võttis Vabariigi Valitsuse 24.05.1999 a algatatud Vangistusseaduse eelnõu nr 103 SE I seadusena vastu teisel lugemisel 14.06.2000. a. Seadusena vastu võetud eelnõus oli kodukorra instituut olemas. VangS § 105 lõige 3 kohustas vangla direktorit vastu võtma kooskõlastatult Justiitsministeeriumiga kodukorda. Riigikogu komisjoni protokollidest ja stenogrammidest ei tule välja, mis põhjustel ja mis eesmärgiga kodukorra instituut seadusesse sisse viidi. Kodukorra instituudi reguleerimine Vangistusseaduses ei olnud Vabariigi Valitsuse, vaid Riigikogu õiguskomisjoni algatus. Seadusandja eesmärk kodukorra instituudi loomisel on teadamata. Seega ei ole võimalik kodukorra sisu mõistmisel lähtuda seadusandja tahtest.

Tavakeeles on mõiste „kodukord” samatähenduslik mõistega „sisekorra eeskiri” (Erelt 1999:305), kuid kehtivas õiguses on mõistele „sisekorraeeskiri” antud konkreetne tähendus. Avaliku teenistuse seaduse § 77 kohaselt on sisekorraeeskiri töökorralduslik dokument. Keeleliselt on mõiste „kodukord” lähedane mõistele „reglement”. Reglemendina mõistetakse eesti keeles istungite, koosolekute ja sessioonide töökorda või muid korraldusreegleid (Kleis jt 1981:530). Keeleliselt võib mõistet „kodukord” seega pidada sisemist töökorraldust reguleerivaks aktiks, kuid ainuüksi see järelendus ei ole piisav VangS § 105 lõike 2 tõlgendamiseks.

Kehtivas õiguses on antud volitused või õigus kodukorra kehtestamiseks 10 seaduses. Adressaadi järgi on volitus või õigus kodukorra kehtestamiseks antud a) eraõiguslikele ühingutele, b) avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele, c) riigi- või kohaliku omavalitsuse asutustele ja d) üksikute kollektiivorganite kohta. Mõiste „kodukord” avaldub neis erinevalt:

a) Hooneühistu seaduse § 15 lõike 2 punkti 1 kohaselt valitsevad hooneühistu liikmed hooneühistut ja korraldavad nende ühiskasutuses oleva kinnisasja kasutamist kodukorra alusel.

Korteriomandi seaduse § 15 lõike 6 punkti 1 kohaselt käsitletakse korteriomaniike huvidele vastava valitsemisena kodukorra kehtestamist. Eraõigusliku ühistu või korteriomaniike kaasaomandi valitsemine on käsitletav tsiviilõigusliku kokkuleppena kaasaomandi kasutamise kohta Asjaõigusseaduse § 72 tähenduses;

b) Advokatuuriseaduse § 20 kohaselt reguleeritakse advokatuuri kodukorras liikmelisuse tekkimise, peatumise ja lõppemise korda, advokaadi õigusi ja kohustusi suhetes advokatuuriga, advokatuuri organite tegevuse korda ja muid seaduses sätestatud küsimusi. Advokatuuriseaduse kohaselt reguleeritakse kodukorras küsimusi, mis muude juriidiliste isikute puhul on reguleeritud põhikirjas või asutuste puhul reguleeritud põhimääruses – põhikirja ega –määruse andmist Advokatuuriseadus ette ei näe. Advokatuur on Advokatuuriseaduse § 2 lõike 2 kohaselt avalik-õiguslik juriidiline isik, täpsemalt personaalkorporatsioon (Merusk ja Koolmeister 1995:65). Seetõttu ei ole advokatuuri kodukord mitte lihtsalt töökorralduslik dokument, vaid organisatsiooni sisemise enesekorralduse dokument.

Seevastu Kaitseliidu seaduse § 5 lõike 2 alusel kinnitab Kaitseliidu kodukorra, millega kehtestatakse Kaitseliidu tegevliikme suhted kaitseväge määrustikega, käitumisreeglid ja sisemise asjaajamise kord, Vabariigi Valitsus. Ka Kaitseliit on avalik-õiguslik juriidiline isik (Kaitseliidu seadus § 3 lõige 2) kui personaal-korporatsioon, kuid Kaitseliidu seaduses on mõistetud kodukorda kui määrust, mille abil väline haldusorgan reguleerib, millises ulatuses kehtivad Kaitseliidu tegevliikme suhtes muu määrusega kinnitatud reeglid. Seetõttu ei saa Kaitseliidu kodukorda vaadelda sisekorraldusliku ega sisemise enesekorralduse dokumendina;

c) Huvialakooli seaduse § 8 ja Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 30 lõike 1 kohaselt peab õpilane täitma õppenõukogu poolt kehtestatud kodukorda. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 30 lõike 1¹ kohaselt avaldatakse kodukord õpilasele nähtavas kohas. Seaduses ei ole sätestatud täielikku ega näidisloetelu küsimustest, mida kodukorras reguleeritakse, kuid Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 32 lõikes 3 on reguleeritud, et õpilaste ning kooli töötajate vaimset või füüsilist turvalisust ohustavatest juhtumitest teatamise ning lahendamise kord määratakse kindlaks kooli kodukorras.

Huvialakool, põhikool ja gümnaasium on kohaliku omavalitsuse või riigiasutused (Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 5, Huvialakooliseaduse § 2 lõige 1), mitte iseseisvad juriidilised isikud. Seetõttu on kodukorra kehtestamine neis asutustes sarnane vangla kodukorraga. Ka vangla on Justiitsministeeriumi valitsusalas olev valitsusasutus (VangS § 105 lõige 1). VangS § 105 lõike 3 kohaselt kinnitab vangla direktor kooskõlastatult Justiitsministeeriumiga vangla kodukorra. Nii haridus- kui ka kinnipidamisasutused on täidesaatva riigivõimu asutused. Kummalgi juhul ei selgu

volitusnormist, kas mõiste „kodukord” all peetakse silmas üksnes asjaajamist ja töökorraldust reguleerivat dokumenti, või määrust (*praeter legem* määrus). Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 32 lõikest 3 võib siiski järeldada, et tegemist on pigem menetluskorda reguleeriva dokumendiga;

d) Rahuaja riigikaitse seaduse § 4 lõike 7 kohaselt kehtestab Vabariigi President Riigikaitse Nõukogu kodukorra, Teenetemärkide seaduse § 10 lõike 3 kohaselt kinnitab Vabariigi Valitsus Teenetemärkide Komitee kodukorra ning Kohtutäituri seaduse § 29² lõike 1 punkt 8 alusel kehtestab Kohtutäiturite täiskogu enda kodukorra. Kõigile neile juhtudele on sarnane see, et kodukord reguleerib üksnes ühe konkreetse organi istungite pidamise korda (vt eespool „reglemendi” kohta). Erinevuseks on see, et kohtutäitur on avalik-õiguslikku ametit pidav isik (Kohtutäituri seaduse § 2 lõige 1) ning nende täiskogu teostab personaal-korporatsiooni esinduskoguna organisatsiooni sisemine enesekorralduse õigust. Seevastu Riigikaitse Nõukogu ja Teenetemärkide Komitee on Vabariigi Presidendi nõuandvad kogud. Kõigil neil juhtudel mõistetakse kodukorda kui kollektiivorgani reglementi ehk istungi pidamise korda.

Seega kasutatakse mõistet „kodukord” kehtivas õiguses neljas erinevas tähenduses: a) kaasomandi valitsemise ja kasutamise kokkulepe; b) avalik-õigusliku ühingu enesekorralduse dokument; c) menetluskorda reguleeriv dokument ja d) kollektiivorgani istungi pidamise kord ehk reglement. Lisaks mõistele „kodukord” kasutatakse kehtivas õiguses ka mõisteid „töösisekord” ehk „sisekorraeskiri” ja „asjaajamiskord”. Järgnevalt võrdleb autor neid mõisteid omavahel.

Avaliku teenistuse seaduse § 77 kohaselt reguleeritakse sisekorraeeskirjas tööaja algus ja lõppu, puhkamiseks ja einestamiseks antavad vaheaegu, ametiasutuse ruumides viibimise tingimusi, palga maksmist ja muid üldiseid käitumiseeskirju ametiasutuses. Vabariigi Valitsuse 26.02.2001. a määruse nr 80 „Asjaajamiskorra ühtsed alused” § 4 lõike 1 kohaselt sätestatakse asjaajamiskorras asutuse asjaajamisperiood, dokumendiringluse ja nende avalikustamise, samuti dokumentide hoidmise ja hävitamise küsimusi. Sisekorraeeskirja ja asjaajamiskorra võrdlusest nähtub, et mõlemas dokumendis reguleeritakse üksnes asutuse sisemise toimimise küsimusi. Kui sisekorraeeskirjas reguleeritakse eelkõige teenistussuhte tingimusi, siis asjaajamiskorras reguleeritakse dokumendiringlust. Seega jäävad „kodukorra” reguleerida ülejäänud organite ja teenistujate töökorralduslikud küsimused (istungite korraldus, nõustavate ja koostöökogude korraldus jms). Kodukord võib sisaldada ka haldusmenetluse sisemise korralduse reegleid ja diskretsioonijuhiseid – st juhiseid, mida asutuse juht saab kehtestada oma juhtimisvolituste raames (Mikiver ja Roosve 2001:16). Järgnevalt käsitleb autor, kuidas on VangS § 105 lõike 3 kontekstis saanud aru mõistest „kodukord” Justiitsministeerium.

Justiitsministeerium on oma seisukohta kodukorra reguleerimiseseme ja liigi ning kooskõlastamise ja ühtlustamise kohta avaldanud mitmetes kirjades. Lisaks on Justiitsministeerium kodukordade

kooskõlastamiste käigus esitatud märkustega proovinud ühtlustada kodukordade reguleerimisala. Justiitsministeerium on 30.03.2001. a kirjas nr 21-8/3791 arvanud, et kodukord peaks kajastama kinnipidamise otsuste täideviimist konkreetses vanglas. Kodukord peab olema regulatiivse iseloomuga ning reguleerima neid valdkondi, mis kõrgemalseisvas õiguses on reguleerimata. Samas ei tohi kodukordades sätestatu olla vastuolus kõrgemalseisva õigusega, st ei kitsenda ega laienda kõrgemalseisvas õiguses sätestatut. Lubatud on ainult täpsustamine vangla eripärast lähtuvalt. Samuti tõi Justiitsministeerium välja loetelu valdkondade kohta, mida kodukord peaks reguleerima. (vt LISA 1, lk 45) Sellest kirjas kasutatud väljendist „reguleerima neid valdkondi, mis kõrgemalseisvas õiguses on reguleerimata” võib järeldada, et Justiitsministeerium on pidanud kodukorda *praeter legem* määruseks.

Siiski Justiitsministeeriumi 04.09.2002. a kirjas nr 4-2-6/11191 leitakse, et vangla direktori käskkirjaga kinnitatud kodukord on haldusakt. Sellest järeldab Justiitsministeerium, et kõik vanglate kodukordade muudatused tuleb ministeeriumiga kooskõlastada. Kooskõlastamata jätmise on Justiitsministeeriumi arvates tõlgendatav menetlusnõuete rikkumisena ja võib olla aluseks nõudmisele haldusakt kehtetuks tunnistada. Autor leiab, et Justiitsministeerium ei ole oma seisukohas ega järeldustes siiski järjekindel. Justiitsministeerium leiab, et kodukorra kooskõlastamise kohustuse rikkumine toob kaasa selle kehtetuks tunnistamise. HMS § 16 ja § 58 kohaselt oleks rikkumiseks üksnes kooskõlatuse mitte küsimine, mitte selle arvestamata jätmise. Ka kooskõlastamata jätmise korral tuleks hinnata, kas see oleks mõjutanud haldusakti sisulisele õiguspärasusele. Kui tegemist oleks haldusaktiga, nagu Justiitsministeerium väidab, siis oleks selle õiguspärasuse hindamise seisukohalt tunduvalt olulisem kinnipeetavate ehk adressaatide (HMS § 11 lõige 1 punkt 2) ning nende lähedaste ehk kolmandate isikute (HMS § 11 lõige 1 punkt 3) teavitamine (HMS § 35 lõige 2) ja ärakuulamine (HMS § 40) või vähemalt kaasaraäkimise õiguse andmine. Justiitsministeerium ei ole heitnud kodukorrale ette HMS § 56 nõuete kohase põhjenduse puudumist. Neid asjaolusid ei ole Justiitsministeerium oma kirjas märkinud. Seetõttu ei ole ministeeriumi seisukoht, et kodukord on haldusakt, kuigi tõsiseltvõetav. Autori arvates peetakse VangS § 105 lõikes 3 kooskõlastamise puhul silmas õigusloova akti andmise jagatud pädevust, mitte kooskõlastamist HMS § 16 tähenduses. Nii leidiski Justiitsministeerium paar aastat hiljem kirjas Pärnu Vanglale, et „kodukord peab olema õigustloov akt, st omama regulatiivsust” (Justiitsministeeriumi 31.05.2004. a kiri nr 4-2-02/5305).

VangS § 14 lõike 2 kohaselt tuleb hiljemalt vanglasse saabumisele järgneval päeval korraldada kinnipeetav kohtumine vangla direktori või tema poolt määratud vanglaametnikuga. Sama sätte kohaselt peab vangla direktor isiklikult või tema määratud isik selgitama kinnipeetavale tema õigusi ja kohustusi ning andma kinnipeetavale kirjaliku teabe vangistuse täideviimist reguleerivate seaduste, vangla sisekorraeskirjade ja kaebuste esitamise kohta. Oluline on täheldada, et VangS § 14 lõikes 2 on nimetatud õigusaktid, mida tuleb kinnipeetavale tutvustada ning kodukord nende hulka ei kuulu.

Autori arvates ei ole VangS vastuvõtmisel peetud kodukorda õigusaktiks, mis reguleeriks kinnipeetava õigusi või kohustusi, mistõttu selle tutvustamist kinnipeetavale pole seadusandja pidanud vajalikuks. Selle sätte kohaselt võiks kodukorras olla reguleeritud kaebuste esitamise kord.

Seevastu vanglad ise on pidanud kodukorda õigustloovaks aktiks, millega reguleeritakse kinni peetavate isikute kõrval ka muude vanglaväliste isikute tegevust. Nii on Harku Vangla kodukorra punkti 297 kohaselt vanglat külastav isik kohustatud suhtlema kinnipeetavaga viisakalt. Tartu Vanglas on vanglat külastav isik kohustatud kandma nimesilti (TrtVkk punkt 13.7). Viljandi Vangla kodukorras on kehtestatud kokkusaamisele tulnud isiku õigus suitsetada pääslahoone ees. Suitsuga vanglasse siseneda on keelatud. Keelatud esemed (sh tubakatooted) peab kokkusaamisele saabunud isik jätma pääslas asuvasse metallkappi. (VVkk punktid 14.13.12.2—14.13.12.3).

Kodukordades on piiratud ka kinnipeetavate põhiõigusi, mis PS § 11 kohaselt eeldaks seadust või seaduse volitusnormi alusel antud määrust. „[–] õiguste ja vabaduste riive peab olema kooskõlas nii põhiseaduse mõtte kui ka sättega ning vastama pädevus-, menetlus- ja vorminõuetele” (Maruste 2004:269). Näiteks peab Pärnu ja Tartu Vangla kodukordade kohaselt kinni peetav isik liikudes vangla territooriumil väljaspool oma kambrit hoidma käed selja peal. Käsi ei pea selja peal hoidma kinni peetavad isikud, kelle tööiseloom seda ei võimalda. (PVkk punkt 3.1 ja Trtkk punkt 3.1) Tallinna Vangla kodukorra punkti 7.1 kohaselt peavad kinni peetavad isikud, vangla sisejulgeoleku tagamiseks, liikudes väljaspool kambrit või sektsiooni hoidma käsi ristatult selja taga. Seega on vanglad ise saanud aru kodukorrast kui määrusest.

Saksa Liitvabariigi vangistusseaduse § 161 lõike 1 kohaselt kehtestab vangla direktor kooskõlastatult vangla üle kontrolli teostava asutusega vangla korra. Lõike 2 kohaselt peab vangla kord sisaldama järgnevat: 1) külastusaegu, sagedust ja kestvust, 2) töötamise aega, puhke ja uneaega ning 3) vaiete ja kaebuste esitamise korda vangla üle järelevalvet teostavale asutusele. Lõike 3 kohaselt peab vangla korra koopia olema igas kambris.

Soome Vabariigi vangistusseaduse (Vankeuslaki) 15. peatüki § 1 kohaselt on vanglas korraldusreeglid, mis sisaldavad järgnevat: 1) täpsemaid juhiseid vangla territooriumil liikumise ja ruumide lukustamise kohta; 2) kokkusaamiste ja telefoni kasutamise korda; 3) omandi valdamise korda; 4) samuti muid vangla eripärast tulenevaid reguleerimist vajavaid valdkondi. Sama peatüki § 16 kohaselt kinnitab korraldusreeglid piirkonnawangla juhataja.

Sellest nähtub, et nii Saksamaal kui ka Soomes on kodukorraga sarnaste reeglite kehtivusala väga piiratud. Seal reguleeritud küsimused on Eestis seaduse või määruse tasemel juba reeglina lahendatud. Arvestades Saksa seaduse olulist mõju VangS koostamisel on tähelepanuväärne, et

Saksamaa vangistuseseaduse kohaselt reguleeritakse vangla korras vaiete ja kaebuste esitamise korda. See viitab, et ka VangS § 14 lõike 2 kirjutamisel on peetud silmas, et kodukorras ei reguleeritagi muud kui kaebuste esitamise korda.

1.1.2. Reguleerisala sõltuvus liigist

Eeskiri

Halduseeskiri on üldine korraldus, mida ametiasutus annab asutuse sisemise toimimise reguleerimiseks. Eeskirjad kui ametiasutusesisesed regulatsioonid on siduvad ainult asutusega seotud isikutele. Halduseeskirja andmiseks ei ole vajalik seadusest tuleneva volitusnormi olemasolu. (Mikiver ja Roosve 2001:15-16). Siseõigusaktide tunnuseks on see, et nad kehtivad piiratud alal ja on kohustuslikud täitmiseks ainult organisatsiooni liikmetele (Mikiver ja Põllumäe 2002:51).

Kui VangS § 105 lõiget 3 tõlgendada kui volitusnormi halduseeskirja andmiseks, siis võiks kodukorras reguleerida üksnes vanglaametnike õigusi ja kohustusi. Kinnipeetavate suhtes võiks kehtestada kodukorras üksnes menetlusnorme, mis ei piira nende õigusi ega pane neile kohustusi. Sellele, et kodukord võib kinnipeetava suhtes kehtestada menetlusnorme viitab ka VangS § 14 lõige 2.

Määrus

Põhiseadus annab ammendava loetelu määrusandlust teostavatest organitest. PS § 87 punkt 6 kohaselt on Vabariigi Valitsusel õigus anda määrusi. PS § 94 lõike 2 võivad määrusi anda ministrid. Kohaliku omavalitsuse õigus määrusi anda tuleneb kohaliku omavalitsuse õigusest korraldada kohaliku elu küsimusi (PS § 154 lõige 1). Samuti on määrusandlusõigus Eesti Pangal rahanduspoliitika teostamiseks (PS § 111). Üldjuhul on legaalsed ainult spetsiaaldelegatsiooni alusel antud *intra legem* määrused. (Truuväli jt, 2002:438)

RKPJKo on oma lahendis märkinud, et määrusandluse õiguse andmise eesmärk Vabariigi Valitsusele on vähendada seadusandja koormust ja tagada paindlik haldustegevus. Paindliku haldustegevuse raames on antud täidesaatavale riigivõimule õigus normide tehniliseks detailiseerimiseks. Ühtlasi väldib see seaduste ülekoormamist üksikregulatsioonidega. Samas märgib kolleegium, et üldjuhul on legaalsed ainult spetsiaaldelegatsiooni alusel antud *intra legem* määrused. (RKPJKo 20.12.1996. a lahend nr 3-4-1-3-96)

Põhiseaduse kohaselt võivad anda määrusi Vabariigi Valitsus, minister ja kohalik omavalitsus. Ülejäänud asutuste määrusandlusõigus ei ole veel selge (Annus, 2001:80). Põhiseadus küll ei välista muude organite poolt määruste andmist, kuid sellise pädevuse andmine tuleb väga selgesõnaliselt seaduses sätestada. RKPJKo on oma 20.12.1996. a lahendis nr 3-4-1-3-96 märkinud, et õiguse teooria kohaselt peab täitevvõimu üldakti andmiseks seaduses sisalduma volitusnorm, mis määrab kindlaks antava määruse selge eesmärgi, sisu ja ulatuse. Volituse eesmärgi, sisu ja ulatuse kindlaks määramine volitusnormis on vajalik selleks, et igaüks saaks aru, missugust üldakti haldusorgan võib anda (RKPJKo 20.12.1996. a lahend nr 3-4-1-3-96). VangS § 105 lõige 3 ei anna selgesõnaliselt volitust määruse kehtestamiseks. Samuti ei ole selge, millise ulatuse, eesmärgi või sisuga üldakti vangla direktor võib kehtestada. Seetõttu ei tohi VangS § 105 lõikes 3 sisalduvast volitusnormist välja lugeda, et vangla direktorile on antud õigus anda määrus.

RKPJKo märkinud, et täitevvõim ei saa reguleerida *praeter legem* määrustega valdkondi, mida põhiseaduse järgi tuleb reguleerida seadustega, samuti märgiti, et põhiõiguste ja- vabaduste piiranguid võib kehtestada ainult seaduste alusel (RKPJKo RT I 1994, 8, 130).

1. Kui VangS § 105 lõiget 3 tõlgendada kui volitusnormi *intra legem* määruse andmiseks, võiks kodukorraga üksnes täpsustada VangS ja VSKE juba reguleeritud küsimusi. RKPJKo on oma 20.12.1996. a lahendi nr 3-4-1-3-96 punktis 3 märkinud, et *intra legem* määruse korral võib volituse eesmärk, sisu ja ulatus olla ka seadusest tõlgendamise teel tuletatav, kuid õiguse subjektile peab seadusega tutvumisel olema võimalik jõuda kindlale arusaamale, et selle seadusega reguleeritud küsimustes võib täitevvõim anda halduse üldakti. Samas ei tohi *intra legem* korras antud määrus väljuda volitusnormi sisaldava seaduse reguleerimiseseme raamidest (RKPJKo 20.12.1996. a lahend nr 3-4-1-3-96). Eelkõige tähendaks see kodukorraga täpsustava menetluskorra kindlaksmääramist. VangS ja VSKE reguleerimata küsimusi kodukorras reguleerida ei tohiks.

2. Kui VangS § 105 lõiget 3 tõlgendada kui volitusnormi *praeter legem* määruse andmiseks, siis tuleks selgelt määratleda volitusnormis see kõrgema õigusega reguleerimata valdkond, mille reguleerimiseks volitus antakse (vrd RKPJKo 20.12.1996 lahend nr 3-4-1-3-96 punkt 3). *Praeter legem* määrusega võiks reguleerida üksnes n-õ seni reguleerimata valdkonda. Sellise volitusnormi andmine võiks olla vajalik, et tagada paindlik reguleerimine n-õ uute probleemsete valdkondade esilekerkimise puhuks. Samas tuleb silmas pidada, et kodukorraga ei piirataks põhiõigusi- ja vabadusi (vt eespool).

1.2. Vanglate kodukordade kirjeldus

1.2.1. Harku vangla kodukord

Käesoleva lõputöö raames on analüüsitud Harku Vangla kodukorra 2002. a ja 2005. a redaktsiooni. Kodukorra esimene analüüsiv redaktsioon kinnitati direktori 18.12.2002. käskkirjaga nr 1-2/56. Justiitsministeerium kooskõlastas kodukorra eelnõu märkustega (Justiitsministeeriumi 29.11.2002. a kiri nr 4-2-2/11427). Kodukord jõustus 30.12.2002. Kodukord sisaldas 187 punkti. Kodukord oli 34 lehekülge pikk (koos lisadega). Kodukorral oli 8 lisa.

Kodukorra uus redaktsioon kinnitati Harku Vangla direktori 07.10.2005 a käskkirjaga nr 1-2/30. Justiitsministeerium kooskõlastas kodukorra eelnõu märkustega (Justiitsministeeriumi 16.09.2005 kiri nr 4-2-02/8669). Justiitsministeeriumi märkustest olid olulisemad järgmised:

1) eelnõu punktides 12 ja 187 sätestati kinnipeetava õigust taotleda enda paigutamist eraldatud lukustatud kambrisse. Justiitsministeerium leidis, et see on vastuolus põhimõttega, et kinnipeetav ei saa valida kambrit kuhu ta paigutatakse (Justiitsministeeriumi 16.09.2005 kiri nr 4-2-02/8669 punkt 4);

2) eelnõu punkti 38 kohaselt tutvustati kinnipeetavale tema õigusi ja kohustusi vanglasse saabumisele järgneval tööpäeval. Justiitsministeerium leidis, et see on vastuolus VangS § 14 lõikega 2. VangS § 14 lõike 2 kohaselt selgitatakse kinnipeetavale tema õigusi ja kohustusi hiljemalt vanglasse saabumisele järgneval päeval (Justiitsministeeriumi 16.09.2005 kiri nr 4-2-02/8669 punkt 9);

3) eelnõu punkti 75 kohaselt avalikustati dieet-, lisa- ja religioonialasele toitlustamisele kuuluvate kinnipeetavate nimekiri söökla söögisaali stendil. Justiitsministeerium leidis, et nimekirja avalikustamine võib rikkuda isikuandmete töötlemisele esitatavaid nõudeid, kuna punktist 75 ei selgu, milliseid andmeid nimekirja kantakse (Justiitsministeeriumi 16.09.2005. a kiri nr 4-2-02/8669 punkt 16);

4) eelnõu punktis 113 sätestati, et kinnipeetaval on õigus tellida oma kulul ajalehti ja ajakirju ning tellimuse eest tasutakse kinnipeetava poolt tema isikuarvel olevatest vahenditest. Justiitsministeerium leidis, et sätte selline sõnastus on VangS § 30 lõike 2 suhtes kitsendav, kuna seaduse järgi võib tellida ka trükiseid. (Justiitsministeeriumi 16.09.2005 kiri nr 4-2-02/8669 punkt 23).

Kodukord jõustus 01.11.2005. a. Justiitsministeeriumi märkuste ja kodukorra võrdlev analüüs näitab, et Harku Vangla ei ole arvestanud kõikide Justiitsministeeriumi märkustega. Justiitsministeeriumi kirja punktis 14 on soovitatud kodukorra eelnõu punktist 60 alapunktide, millega reguleeriti tätoveeringute tegemist või žargooni kasutamist, välja jätmist. Kodukorrast nähtub, et see märkus on jäetud arvestamata (punkti 59 alapunktid 7 ja 8).

Harku Vangla kodukord koosneb 322-st punktist ja alapunktidest. Kodukord jaguneb 23-ks peatükiks. Kodukord on 55 lehekülge pikk. Lisasid on kodukorras 8.

Kodukorras reguleeritakse 1) vangla territooriumi jagunemist, kinnipeetavate liikumist ja paiknemist kambrites; 2) suitsetamist ja suitsetamiskohti; 3) kinnipeetavate vastuvõttu vanglasse ja vastuvõtuosakonna tööd; 4) kinnipeetavate päevakava, kohustusi, ja keelde; 5) söökla töökorraldust, kinnipeetavate toitlustamist (nii sööklas kui ka väljaspool sööklat); 6) emade-lastete osakonna üldkorda (erinevusi teistest osakondadest); 7) kinnipeetavate sisseostude tegemist vangla kauplusest, kaupluse töökorda ja kinnipeetavate kaupluse külastamise korda; 8) spordisaali ja raamatukogu kasutamist; 9) kinnipeetavate asjade hoidmise korda (laos ja kambris), olme-ja eluruumide sisustust; 10) kinnipeetavate meditsiinilist teenindamist; 11) meditsiiniisolaatorisse paigutamist (paigutamise aluseid, korraldust jms), päevakava ja kinnipeetavate kohaloleku kontrollimist; 12) distsiplinaarrikkumiste registreerimist, distsiplinaarmenetluse läbiviimist, karistuse määramise tähtaegu ja distsiplinaarkäskkirja tutvustamise korda, 13) kartseri ja lukustatud kambrite osakonna üldkorda (päevakava, kartseri riietust, telefoni kasutamist jms) kartserisse paigutamist/vabastamist; 14) kokkusaamiste ja telefoni kasutamise korraldust (taotluste esitamise, menetlemise ja otsuse teatavaks tegemise korda); 15) kinnipeetavate kirjavahetust, taotluste ja vaiete esitamise ja lahendamise korda; 16) ametnike vastuvõtuaegu ja vastuvõtu korraldust; 17) lühiajalise väljasõidu ja väljaviimise tingimusi ja korraldust (taotluste esitamise eeldusi, esitamist, menetlemise ja otsuse teatavaks tegemise korda, kohustusi ja vastutust väljasõidul/väljaviimisel olles jms); 18) kinnipeetava järelevalveta õppimist ja töötamist väljaspool vanglat (taotluse esitamist, menetlemist, tingimusi ja korraldust); 19) kinnipeetava vanglasisesele tööle, õppetööle vormistamist (taotluse esitamist, menetlemist), õpitulemuste kontrollimist; 20) suhtlemist kinnipeetava ja vanglateenistuja vahel; 21) vabatahtliku vaimuliku töö tegijate vangla külastamist, kabeli kasutust ja usuteenistuste läbiviimist; 22) kinnipeetava vanglast vabastamist; 23) kinnipeetava teise vanglasse saatmist.

1.2.2. Murru vangla kodukord

Käesoleva lõputöö raames on analüüsitud Murru Vangla kodukorra 2004. a redaktsiooni ja 2005. a

muudatusi. Kodukorra algne redaktsioon kinnitati direktori 22.04.2004. a. käskkirjaga nr 42. Justiitsministeerium kooskõlastas kodukorra eelnõu märkustega (Justiitsministeeriumi 6.04.2004. a kiri nr 4-2-02/4062). Kodukord koosnes 230-st punktist ja alapunktidest. Kodukord jagunes 27-ks peatükiks. Kodukord oli 38 lehekülge pikk. Kodukorral oli 13 lisa. Andmed kodukorra jõustumise kohta puuduvad.

Kodukorda muudeti esimest korda direktori 22.06.2005. a käskkirjaga nr 1-19/3160. Käskkirjaga tunnistati kehtetuks kodukorra punkti 204 esimene lause „Kinnipeetavate oma korruse koridorist väljaviimine väljapoole eluosakonda (kokkusaamisele jne) toimub käeraudadega selja taga ning kolme vanglaametniku juuresolekul.” Justiitsministeerium kooskõlastas muudatuse märkusteta (Justiitsministeeriumi 05.07.2005. a kiri nr 4-2-02/7707). Andmed kodukorra muudatuse jõustumise kohta puuduvad.

Kodukorda muudeti teist korda direktori 02.09.2005. a käskkirjaga nr 1-19/4407. Käskkirjaga muudeti kinnipeetavate liikumise korraldust vangla territooriumil (käskkirja punktid 3, 5, 6, 7 ja 8). Käskkirja punktis 3 muudeti kodukorra punkti 6 ja sätestati, et eluosakond koosneb omakorda osakondadest, millel on ühine välisterritoorium. Käskkirja punktis 5 muudeti kodukorra punkti 14 ja sätestati, et kinnipeetav võib liikuda üksnes oma osakonna, mitte terve eluosakonna, nagu oli sätestatud varem, piires. Kodukorra punkt 18 sätestas, et kinnipeetav võis üksnes päevakorras ettenähtud ajal minna loata osakonna juurde kuuluvale välisterritooriumile. Käskkirjaga muudeti kodukorda ulatuslikult: 17 punkti sõnastust täielikult ja 14 punkti sõnastust osaliselt, üksikuid sõnu asendati 20 punktis, kehtetuks tunnistati 11 punkti ning lisati 7 uut punkti, kuid uut tervikteksti ei koostatud. Justiitsministeerium kooskõlastas muudatuse märkustega (Justiitsministeeriumi 28.10.2005. a kiri nr 4-2-02/10370). Justiitsministeeriumi märkustest olid olulisemad eriarsti juurde saatmise (kodukorra punkt 112) ning alaealise kokkusaaja kokkusaamisele lubamise (kodukorra punkt 140) kohta.

Justiitsministeeriumi märkuste ja kodukorra võrdlev analüüs näitab, et Murru Vangla ei ole arvestanud kõikide Justiitsministeeriumi märkustega. Arvestatud ei ole järgmiste märkustega:

1) Justiitsministeeriumi kirja punktis 7 on kästud kodukorra punkti 140 viimases lauses asendada sõnad „hooldaja notariaalselt kinnitatud” sõnadega „esindaja notariaalselt tõestatud.” Viidatud kodukorra punkt 140 teises lauses sätestatakse: „Alaealine kokkusaaja lubatakse pikkaajalisele kokkusaamisele vanema või seadusliku hooldaja notariaalselt tõendatud loa alusel.”

2) Samuti ei ole arvestatud Justiitsministeeriumi kirja punktides 2, 10, 11 ja 12 tehtud märkustega.

Murru Vangla kodukord koosneb 230-st punktist ja alapunktidest. Kodukord jaguneb 27-ks peatükiks. Kodukord on 39 lehekülge pikk. Lisasid on 8.

Kodukorras reguleeritakse 1) vangla territooriumi jaotumist; 2) liikumist territooriumil; 3) kinnipeetava vastuvõtmist vanglasse, vastuvõtuosakonna tööd, vastuvõtukomisjoni koosseisu ja töökorraldust, kinnipeetava paigutamist; 4) kinnipeetava kohustusi ja keelde; 5) kinnipeetava ja vanglateenistuja suhtlemise korda; 6) julgeoleku tagamist vanglas (eriolukorra kehtestamise aluseid, eriolukorrast teatamise korda jms); 7) kinnipeetava päevakorda (päevakava, erinevate osakondade külastamise korda, spordisaali ja raamatukogu kasutamise korraldust, vaba aja kasutamist); 8) kinnipeetavate loenduse korraldust (loendust läbiviiva ametniku kohustusi, kinnipeetava kohustusi); 9) olmetingimusi ja hügieeni tagamist; 10) vanglas lubatud asjade hoidmise korraldust (lao korraldust jms); 11) elektriseadmete kasutamist (taotlemist, taotluse menetlust, otsustamist, seadme kätte andmist, seadme ära võtmist, kasutamise eest tasumise korraldamist jms); 12) kinnipeetavate toitlustamist; 13) kinnipeetava sisseostude tegemist; 14) kinnipeetava meditsiinilist teenindamist; 15) väljasõitude ja väljaviimise korraldust (taotluse esitamist, menetlemist ja otsustamist, otsusest teatamist jms); 16) kinnipeetava kokkusaamisi (taotluste esitamist, menetlemist ja otsustamist jms); 17) kirjavahetuse korraldust (kirjade kätte jagamist/vastu võtmist, kirjade kontrollimist, kirjade edastamist ametnike poolt); 18) avalduste lahendamise korraldamist (avalduste vastu võtmist, registreerimist, edastamist jms); 19) telefonikõnede korraldust; 20) kinnipeetavate töötamist (taotluse esitamist, menetlemist ja otsustamist, tööle vormistamist jms) tööle minekut, tööol olemist ja töölt tulemist; 21) õppimise korraldust (taotluse esitamist, menetlemist, otsustamist), korda koolis, kooli minekut ja koolist tulekut; 22) distsiplinaarmenetlust ja distsiplinaarkaristuse täideviimist; 23) eluaegsete kinnipeetavate liikumist (piiranguid eluaegsete kinnipeetavate liikumisele); 26) korda avavangla osakonnas.

1.2.3. Pärnu vangla kodukord

Käesoleva lõputöö raames on analüüsitud Pärnu Vangla kodukorra 2003 a ja 2004. a redaktsiooni. Kodukorra esimene analüüsitav redaktsioon kinnitati direktori 13.06.2003 a käskkirjaga nr 47. Justiitsministeerium kooskõlastas kodukorra eelnõu märkustega (Justiitsministeeriumi 11.06.2003 a. kiri nr 4-2-6/6856). Kodukord oli 14 lehekülge pikk. Lisasid kodukorral ei olnud. Andmed kodukorra jõustumise kohta puuduvad.

Kodukorra uus redaktsioon kinnitati direktori 28.10.2004 a käskkirjaga nr 75. Justiitsministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega (Justiitsministeeriumi 23.07.2004. a kiri nr 4-2-02/5305). Andmed kodukorra jõustumise kohta puuduvad. Justiitsministeeriumi märkustest olid olulisemad järgmised¹:

1) eelnõu punktid 2 ja 3.1 piiravad VangS § 8 ja VSKE § 8 lõikes 1 sätestatud kinnipeetava õigust vabalt liikuda. (Justiitsministeeriumi 23.07.2004. a kiri nr 4-2-02/5305 punkt 5).

Pärnu Vangla kodukord koosneb 28-st punktist ja alapunktidest. Kodukord on 22 lehekülge pikk. Lisasid on 8.

Kodukorras reguleeritakse 1) vangla territooriumi jagunemist; 2) liikumist vangla territooriumil; 3) vanglasse vastuvõtmise korda; 4) päevakava; 5) kinni peetava isiku kohustusi; 6) julgeoleku tagamist vanglas; 7) vanglas lubatud asjade hoidmise korda; 8) Kinni peetava isiku sisseostude tegemise korda; 9) vahistatu paki saamist; 10) Kinni peetava isiku meditsiinilist teenindamist; 11) kinni peetava isiku ja vangla teenistuja suhtlemist; 12) distsiplinaarmenetluse ja distsiplinaarkaristuse täideviimise korda; 13) kinni peetava isiku lühiajalist kokkusaamist; 14) kinnipeetava pikaajalist kokkusaamist; 15) Kinni peetava isiku telefonikõnede korda; 16) kinni peetava isiku kirjavahetuse korda; 17) vanglasiseseks lahendamiseks esitatud avalduste ja taotluste lahendamist; 18) kinnipeetava lühiajalise väljasõidu korda; 19) Hariduse omandamise korraldust vanglas; 20) kinni peetava isiku toitlustamise korda; 21) olmeprobleemide lahendamise korda; 22) kinnipeetava vaba aja, kultuuri- ja spordiürituste korraldust; 23) vangla raamatukogu kasutamise korda; 24) kinnipeetava vanglast vabastamise korda; 25) vahistatu vanglast vabastamise korda; 26) sotsiaaltöö korraldust; 27) kinnipeetava töötamist.

1.2.4. Tallinna vangla kodukord

Käesoleva lõputöö raames on analüüsitud Tallinna Vangla kodukorra 2005. a redaktsiooni. Kodukorra analüüsiv redaktsioon kinnitati direktori 05.07.2005. a käskkirjaga nr 28. Justiitsministeerium kooskõlastas kodukorra eelnõu märkustega (Justiitsministeeriumi 20.06.2005. a kiri nr 4-2-02/3032). Andmed kodukorra jõustumise kohta puuduvad².

¹Kuna kodukorra eelnõud ei olnud võimalik saada, siis ei ole võimalik enamate märkuste välja toomine. Samuti ei ole võimalik kontrollida märkustega arvestamist.

² Andmed kodukorra muutmise ja muudatuste kohta tehtud märkuste kohta on puudulikud. See ei võimalda teha oluliste muudatuste ja Justiitsministeeriumi märkustega arvestamise ülevaadet.

Kodukord koosneb 16-st punktist ja alapunktidest. Kodukord on 25 lehekülge pikk. Kodukorral on 9 lisa.

Kodukorras reguleeritakse 1) territoriaalset jaotust; 2) kinni peetava isiku vastu võtmist; 3) isiklike asjadega toimimist; 4) kokkusaamiste korda; 5) telefonikõnede korraldamist; 6) lühiajalise väljasõidu korraldust; 7) liikumist territooriumil; 8) toitlustamise korda; 9) kinni peetava isiku vanglasisesse isikuarve kasutamise korda; 10) päevakava; 11) sisseostude tegemise korda; 12) ajalehtede tellimise korda; 13) pakkide saamise korraldust; 14) julgeoleku tagamist vanglas; 15) kirjavahetuse korraldust; 16) taotluse, märgukirja, vaide jms esitamise korraldust; 17) hariduse korraldamist; 18) vaba aja sisustamist; 19) sotsiaaltööd; 20) vabastamist.

1.2.5. Tartu vangla kodukord

Käesoleva lõputöö raames on analüüsitud Tartu Vangla kodukorra 2004. a redaktsiooni ja 2005. a muudatust. Kodukorra algne redaktsioon kinnitati direktori 15.12.2004 a käskkirjaga nr 1-3/152. Justiitsministeerium kooskõlastas kodukorra eelnõu märkustega. (Justiitsministeeriumi 31.03.2004 a kiri nr 4-2-02/3018). Kodukord koosnes 27-st punktist ja alapunktidest. Kodukord jagunes 27-ks peatükiks. Kodukord oli 29 lehekülge pikk. Lisad puudusid. Andmed kodukorra jõustumise kohta puuduvad.

Kodukorda muudeti direktori 12.07.2005 a käskkirjaga nr 1-3/ 85. Käskkirjaga muudeti punkte 5.1; 5.2 ja 16.2.2 ning punkt 16.2.8 tunnistati kehtetuks. Muudeti kinni peetavate isikute päevakava ja telefonikõnede korraldust „E”-hoones. Käskkiri jõustus 18.07.2005 a. Justiitsministeeriumiga kooskõlastamise kohta andmed puuduvad. Kodukord jaguneb 28-ks peatükiks. Kodukord on 29 lehekülge pikk. Lisad puuduvad.

Kodukorras reguleeritakse 1) vangla territooriumi jagunemist ja kinnipeetavate liikumist territooriumil; 2) vastuvõttu vanglasse, vastuvõtuosakonna tööd, kinni peetava isiku paigutamist, õigusaktidega tutvustamist, läbiotsimist ja isiklike asjade lattu paigutamist 3) päevakava; 4) suitsetamist ja suitsetamiskohti; 5) kinni peetavate isikute loendust, loendust läbi viiva ametniku kohustusi; 6) kinni peetava isiku kohustusi, keelde; 7) julgeoleku tagamist vanglas; 8) vanglas lubatud asjade hoidmist (kambris ja isiklike asjade laos), isiklike asjade lao töökorraldust (asjade lattu andmist ja väljastamist laost), laohoidja ülesandeid ja kohustusi, pakkide vastu võtmise korda; 9) elektriseadmete taotlemist, kasutamist ja ära võtmist, elektriseadmete kasutamise eest tasumist,

turvakleebistamist ja kasutamise kontrollimist; 10) kinni peetavate isikute sisseostude tegemist (taotluse esitamist, tasumist ja kaupade kätte saamist), kaupluse külastamise korda; 11) vahistatu paki saamise korda (pakkide vastuvõtmist, kontrollimist, edastamist ja registreerimist), pakkide vastuvõtmise toa ametniku töökorraldust; 12) kinni peetava isiku meditsiinilist teenindamist, ravimite jagamist, protseduuride tegemist, teise raviasutusse suunamist; 13) kinni peetava isiku ja vanglateenistuja suhtlemist, ametnike vastuvõtuaegu; 14) distsiplinaarmenetlust (rikkumise fikseerimist, registreerimist jms) ja distsiplinaarkaristuse täideviimist; 15) kinni peetava isiku kokkusaamiste korraldust (taotluste esitamist, kokkusaamiste kestvust, tasumise korda jms), kokkusaajate kohustusi; 16) kinni peetavate isikute telefonikõnede korraldust; 17) kinni peetavate isikute kirjavahetuse korraldust (saabuvate/välja minevate kirjade kätte andmist, kontrollimist), vangla kulul kirjade saatmist; 18) taotluste, avalduste ja vaiete edastamist ja lahendamist, ametniku kohustusi edastamisel või lahendamisel; 19) lühiajalise väljasõidu korraldust (taotluse edastamist, menetlemist ja otsusest teatamist, kohustusi ja vastutust väljasõidul olles), taotluse rahuldamist otsustava vanglasisesse komisjoni koosseisu ja töö korraldust; 20) hariduse omandamise korraldust vanglas (avalduse esitamist, menetlemist ja otsustamist), teenistujate kohustusi otsustamisel; 21) kinni peetava isiku toitlustamise korraldust; 22) olmeprobleemide lahendamist (voodipesu vahetamise sagedust, isiklike riiete pesemist jms); 23) raamatukogu, spordisaali, kiriku kasutamise korraldust; 24) kultuuriürituste korraldust; 25) kinni peetava isiku vanglast, kohtusaalist vabastamist; 26) sotsiaaltöö korraldust; 27) kinni peetava isiku töötamist.

1.2.6. Viljandi vangla kodukord

Käesoleva lõputöö raames on analüüsitud Viljandi Vangla kodukorra 2004. a ja 2005. a muudatusi. Kodukorra esimene analüüsiv redaktsioon kinnitati direktori 08.07.2004. a käskkirjaga nr 18. Justiitsministeerium kooskõlastas kodukorra eelnõu märkustega (Justiitsministeeriumi 27.04.2004. a kiri nr 4-2-02/4483). Andmed kodukorra jõustumise kohta puuduvad³.

Kodukorda muudeti direktori 14.10.2005. a käskkirjaga nr 23. Käskkirjaga muudeti kinnipeetavate päevakavasid. Justiitsministeerium kooskõlastas muudatuse märkusteta (Justiitsministeeriumi 18.10.2005. a kiri nr 4-2-02/10031). Kodukord koosneb 22-st punktist ja alapunktidest. Kodukord on 34 lehekülge pikk. Kodukorral on 4 lisa. Andmed kodukorra jõustumise kohta puuduvad.

³ Kodukorra 2004. a redaktsiooni ei olnud võimalik saada, ning sellest tulenevalt ei olnud võimalik kontrollida, mida 2004 a redaktsioon sisaldas.

Kodukorras reguleeritakse 1) vangla territooriumi jagunemist ja kinnipeetavate paiknemist; 2) vastuvõtuosakonna töökorraldust; 3) korda alko –narkovabas osakonnas; 4) korda avavangla osakonnas; 5) kinnipeetava vastuvõtmist; 6) vanglas lubatud asjadega toimimise korda; 7) kinnipeetava liikumist vangla territooriumil; 8) kinnipeetava ja vangla teenistuja suhtlemise korda; 9) kinnipeetava käitumisreegleid; 10) distsiplinaarmenetlust ja distsiplinaarkaristuste täideviimist; 11) vangla päevakava; 12) kinnipeetavate loenduste läbiviimist; 14) tervishoiu korraldamist vanglas; 15) kinnipeetava toitlustamist; 16) telefoni kasutamise korda; 17) kokkusaamiste korraldamist; 18) sisseostude tegemise korda; 19) kinnipeetava isikliku hügieeni tagamist; 20) Töö ja hariduse korraldust; 21) kultuuri- ja spordiürituste korraldamist; 22) vaba aja sisustamist; 23) kinnipeetava kirj vahetuse korraldust; 24) kinnipeetavate avalduste, taotluste ja vaiete lahendamist; 25) kinnipeetava lühiajalist väljasõitu; 26) kinnipeetava vanglast vabastamist.

1.2.7. Ämari vangla kodukord

Käesoleva lõputöö raames analüüsitakse Ämari Vangla 2004. a kodukorra redaktsiooni. Kodukord kinnitati direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 163. Justiitsministeerium kooskõlastas kodukorra eelnõu märkustega (Justiitsministeeriumi 06.04.2004. a kiri nr 4-2-02/3013). Justiitsministeeriumi märkustest olid olulisemad:

1) eelnõu punktides 4.1 ja 4.2 reguleeriti eluaegsete kinnipeetavate kohustust kanda liikumisel väljaspool eluosakonda käeraudu, eluosakonnaks loeti kinnipeetavate kambrit. Justiitsministeerium leidis, et selline regulatsioon on vastuolus VangS § 69 reguleeritud julgeolekuabinõude kohaldamise aluse ja korraga (Justiitsministeeriumi 06.04.2004. a kiri nr 4-2-02/3013 punkt 18).

2) eelnõu punktis 11.11 reguleeriti kinnipeetava õigust kohtuda oma kaitsjaga, (Eesti Advokatuuri liige) administratsiooniga kooskõlastatud ajal. Justiitsministeeriumi arvates oli selline regulatsioon vastuolus KrMK § 36 lg 1 sätestatuga. KrMK § 36 lg 1 kohaselt võivad kaitsjateks olla Eesti Vabariigi advokaadid, nende vanemabid ja abid ning teised isikud uurija või kohtu loal. Samuti leidis Justiitsministeerium, et kohtumise kooskõlastamise nõudega kitsendatakse kinnipeetava õigust oma kaitsjaga piiramatult kokku saada (VangS § 26 lõige 1). (Justiitsministeeriumi 06.04.2004. a kiri nr 4-2-02/3013 punkt 29)

3) eelnõu punktis 12.4 reguleeriti kinnipeetava lühiajalise väljaviimise taotluse esitamise sagedust. Justiitsministeeriumi arvates on piirang vastuolus kõrgemalseisvates õigusaktides sätestatuga (Justiitsministeeriumi 06.04.2004. a kiri nr 4-2-02/3013 punkt 33).

4) eelnõu punktis 12.1 sätestas kinnipeetava kohustuse väljasõidutaotluse lisana esitada ka garantiikiri. Justiitsministeerium leidis, et selline kohustus ei ole kooskõlas VSKE § 81 lõikega 1 (Justiitsministeeriumi 06.04.2004. a kiri nr 4-2-02/3013 punkt 32).

Andmed kodukorra jõustumise kohta puuduvad. Justiitsministeeriumi märkuste ja kodukorra võrdlev analüüs näitab, et Ämari Vangla ei ole arvestanud kõikide Justiitsministeeriumi märkustega. Arvestatud ei ole järgmiste märkustega:

1) Justiitsministeeriumi kirja punktis 18 on kästud eemaldada 4-st peatükist VangS § 67 vastuolus olevad sätted. Ämari Vangla on vastavad sätted üle viinud 5 peatükki (punkt 5.1 ja 5.2).

2) Justiitsministeeriumi kirja punktis 32 on kästud eelnõu punktist 12.1 eemaldada kinnipeetavale pandud kohustus esitada väljasõidutaotlusega koos ka garantiikiri. Ämari Vangla ümbersõnastatud norm sisaldab ikkagi kinnipeetava kohustust esitada garantiikiri. Ämari Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 163 kinnitatud kodukorra punkt 12.2: „Kinnipeetav esitab direktori nimele väljasõidutaotluse [--] kinnipeetav lisab taotlusele garantiikirja isikult, kelle juures lühiajalise väljasõidu ajal peatutakse. Garantiikiri peab olema notariaalselt tõendatud.”

3) Samuti ei ole arvestatud Justiitsministeeriumi kirja punktides 31, 35 tehtud märkustega.

Ämari Vangla kodukord koosneb 21-st punktist ja alapunktidest. Kodukord on 33 lehekülge pikk. Kodukorral on 4 lisa.

Kodukorras reguleeritakse 1) vangla territoorium jaotumist, kinnipeetavate liikumist; 2) kinnipeetavate vastuvõtmist vanglasse; 3) kinnipeetavate päevakava; 4) eluaegsete kinnipeetavate kinnipidamise korda; 5) vangla kaupluse töökorraldust; 6) vangla raamatukogu korraldust; 7) spordisaali/spordirajatiste kasutamist; 8) kinnipeetavate asjadega toimimise korda; 9) ruumide sisustust; 10) kirjavahetuse korraldust; 11) kokkusaamiste korraldust; 12) telefonikõnede korraldust; 13) lühiajalise väljasõidu/väljaviimise korraldust; 14) kinnipeetava tööle/õppetööle vormistamist; 15) kinnipeetav õppimist väljaspool vanglat; 16) kinnipeetavatele lubatud sülearvutite kasutamise korda; 17) suhtlemist kinnipeetava ja vanglateenistuja vahel; 18) ametnike vastuvõtu korraldust; 19) distsiplinaarmenetluse läbiviimist, distsiplinaarkaristuse täideviimist; 20) vanglast vabastamise korda.

2. ptk. UURING

2.1. Uuringu metodoloogia

Käesoleva lõputöö eesmärk on anda ülevaade vanglate kodukordadest ning sedastada õiguslikud ja praktilised probleemid seoses vanglate kodukordadega. Lõputöö uuringu aluseks on oletus, et vanglate kodukorrad on erinevad ning sisaldavad vastuolusid kõrgema õigusega (**hüpotees**). Lõputöö raames on tehtud vanglate kodukordade võrdlev analüüs ja vastavusanalüüs. Uuring hõlmab kõiki Eesti vanglaid ning perioodi Vangistusseaduse jõustumisest kuni 01.01.2006. a (**ulatus**).

1. Kodukordade võrdleva analüüsi käigus võrreldi kodukordades reguleeritud küsimusi ja selgitati välja, milliseid küsimusi kodukordades üldse reguleeritakse, millised küsimused on reguleeritud enamuses kodukordadest ja millised ainult harvadel juhtudel. Samuti võrreldi kodukordi omavahel eesmärgiga selgitada välja erinevused ja sarnasused probleemide lahendamisel.

2. Kodukordade vastavusanalüüsi käigus võrreldi kodukordades reguleeritud küsimusi VangS ja VSKE-ga. Vastavusanalüüsi käigus ei analüüsitud eraldi kodukordade vastavust muudele õigusaktidele, kuigi mõne õigusakti (nt Tubakaseadus) kasutamine analüüsi käigus oli möödapääsmatu. Vastavusanalüüsi käigus hinnati, kas kodukorrad on kõrgemalseisva õigusega kooskõlas. Samuti hinnati üldiselt, kui suures osas on kodukordades taasesitatud kõrgemalseisvat õigust.

2.2. Kodukordade analüüs

Järgnevalt analüüsib autor kodukordi teemade kaupa. Kodukordade võrdlemisel ilmnes, et kodukordades on käsitletud 18 teemat. Lõputöö mahu ja autori aja piiratust arvestades tuli teha teemade vahel valik. Teemade valikul on lõputöö autor püüdnud käsitleda erineva mahu ja olulisusega teemasid, et valim oleks võimalikult ülevaatlik. Jaotistes 2.2.1—2.2.6 on välja toodud kodukordade võrdlev ja vastavusanalüüsi tulemused. Kodukordade regulatsiooni võrdlev analüüs on esitatud lõputöö lisas (LISA 2, lk 55).

2.2.1. Vastuvõtmine vanglasse

Kinnipeetava vanglasse vastuvõtmine toimub täitmisplaani (VangS § 5) kohaselt. Kinni peetav isik võetakse vanglasse vastu kohtuotsuse või –määruse ärakirja ja isikut tõendavate dokumentide alusel (VangS § 13, § 89). VangS kohaselt kuuluvad kinni peetav isik ja tema isiklikud asjad hoolikalt läbiotsimisele ning kinnipeetav arstlikule läbivaatusele (VangS § 14 lõige 1; § 91 lõige 2). Kinnipeetava isiklike asjadega toimimine (VangS § 15 lõige 1, § 91 lõige 1; täpsustavalt VSKE § 61). VangS § 14 lõike 2 kohaselt tuleb hiljemalt vanglasse saabumisele järgneval päeval korraldada kinnipeetava kohtumine vangla direktori või tema poolt määratud vanglaametnikuga. Sama sätte kohaselt peab vangla direktor isiklikult või tema määratud isik selgitama kinnipeetavale tema õigusi ja kohustusi (sama VangS § 91 lõikes 3 vahistatu kohta) ning andma kinnipeetavale kirjaliku teabe vangistuse täideviimist reguleerivate seaduste, vangla sisekorraeskirjade ja kaebuste esitamise kohta. Oluline on täheldada, et VangS § 14 lõikes 2 on nimetatud õigusaktid, mida tuleb kinnipeetavale tutvustada ning kodukord nende hulka ei kuulu. Vanglasse vastu võetud kinnipeetav, kelle realselt ärakandmisele kuuluva vangistuse tähtaeg ületab ühte aastat, paigutatakse kuni kolmeks kuuks, noor kinnipeetav kuni kaheks nädalaks, vastuvõtuosakonda (VangS § 14 lõige 3, § 79), tema kohta avatakse isiklik toimik (VangS § 17) ning koostatakse individuaalne täitmiskava (VangS § 16). Kinnipeetaval on vanglasse vastuvõtmisel õigus saada õiend enda isiku tõendamiseks (VangS § 18¹), talle võimaldatakse kasutada sauna, vanni või dušši (VangS § 50 lõige 2), teda nõustatakse ja osutatakse õigusabi (VangS § 59, § 91 lõige 4). Iga vanglasse saabunud isik identifitseeritakse (VangS § 18; § 91 lõige 2). Vahistatu vastuvõtmisest teavitab vangla direktor viivitamatult uurijat või kohut (VangS § 91 lõige 5).

Kuigi VangS ega VSKE ei sisalda vastuvõtu osas volitusnorme ega viiteid kodukorrale, on kõigi vanglate kodukordades seda reguleeritud. Vanglasse vastuvõtmisega seonduvalt on Harku, Murru, Pärnu, Tallinna, Tartu, Viljandi ja Ämari Vangla kodukordades sätestatud erinevate ametnike ja töötajate kohustusi.

Harku Vangla kodukorra kohaselt ei võeta vanglasse vastuvõtmiseks vajalike dokumentide puudumisel kinnipeetavat vanglasse vastu (HVkk punkt 31).

Harku, Murru, Pärnu, Tartu, Viljandi ja Ämari Vangla kodukordade kohaselt võib kinni peetava isiku paigutada lisaks vastuvõtuosakonnale ka ootekambrisse või muusse osakonda, Murru Vanglas võib paigutada ka avaosakonda. (Hvkk punktid 33; 44; 45, MVkk punkt 27, PVkk punkt 4.2.1, TrtVkk punkt 4.2.1; 4.2.2, VVkk punkt 3.7 ja ÄVkk punkt 3.4) Tartu Vangla kodukorra punkt 4.3.9 kohaselt paigutatakse läbiotsitud kinni peetav isik eraldi neist, keda pole veel läbi otsitud.

Harku, Murru, Pärnu, Tartu, Viljandi ja Ämari Vangla kodukordades on reguleeritud kinni peetavale isikule õigusaktide tutvustamine (HVkk punktid 36—37, MVkk punkt 41, PVkk punkt 4.4, TrtVkk punkt 4.4, VVkk punktid 3.7.1—3.7.2 ning ÄVkk 3.5). Harku Vangla kodukorra punkti 37 kohaselt teavitatakse kinnipeetavat ka karistuse täieliku ärakandmise kuupäevast ja kuupäevast, millal kohtul tekib õigus otsustada kinnipeetava tingimisi enne tähtaja lõppemist vangistusest vabastamine. Murru, Pärnu, Tartu, Viljandi ja Ämari Vangla kodukordades on sätestatud, et lisaks vangistuse täideviimist reguleerivatele õigusaktidele (VangS, VSKE) ja kaebuste esitamise korrale, tutvustatakse kinni peetavale isikule ka vangla kodukorda (MVkk punkt 41, PVkk punkt 4.4, TrtVkk punkt 4.4, VVkk punkt 3.7.1—3.7.2 ning ÄVkk punkt 3.5). Murru Vanglas tutvustatakse kinnipeetavale lisaks eelmainitutele kinnipeetava infoteatmikku (MVkk punkt 41). Harku Vangla kodukorra punktis 36 on sätestatud, et kinnipeetavale tutvustatakse vangistuse täideviimist ja vangla sisekorda. Samuti on kinnipeetaval õigus iseseisvalt õigusaktidega tutvuda (HVkk punkt 36). Tartu Vangla kodukorra punktis 4.4 on sätestatud, et VangS, VSKE ja Tartu Vangla kodukorraga tutvustab inspektor-kontaktisik kinni peetavat isikut kolme tööpäeva jooksul.

Harku, Murru, Pärnu, Tartu, Viljandi ja Ämari Vangla kodukorras on reguleeritud kinni peetavale isiku ja tema asjade läbiotsimine (HVkk punkt 39, MVkk punkt 25, PVkk punkt 4.3.1, TrtVkk punkt 4.3.1, VVkk punktid 3.2—3.2.2 ning ÄVkk punkt 3.3). Harku Vangla kodukorra punktis 39 sätestatakse kinnipeetava kehaõõnsuste läbiotsimine keelatud esemete avastamiseks. Tartu ja Viljandi vanglas otsitakse kinni peetav isik läbi koos lahtiriietumisega (TrtVkk punkt 4.3.1 ja VVkk punkt 3.2). Eelnevalt teeb läbiotsimist teostav ametnik, Tartu Vanglas teenistuja, ettepaneku ära anda kõik vanglas keelatud esemed (TrtVkk punkt 4.3.1 ja VVkk punkt 3.2.1). Pärnu vanglas otsitakse kinnipeetav läbi lahtiriietumisega ja läbiotsimist teostav teenistuja teeb ettepaneku ära anda kõik kaasas olevad esemed (PVkk punkt 4.3.1).

Murru, Pärnu, Tartu, Viljandi ja Ämari Vangla kodukorras on reguleeritud läbiotsimisel leitud keelatud esemetega toimimine. Pärnu, Tartu ja Viljandi kodukorras on eraldi reguleeritud tahtlikult peidetud keelatud esemega toimimine. (MVkk punkt 25, PVkk punkt 4.3.4, TrtVkk 4.3.3, VVkk punkt 3.3 ning ÄVkk punkt 3.3).

Harku, Murru, Tallinna, Tartu, Viljandi ja Ämari Vangla kodukorras on reguleeritud vangla poolt esemete väljastamine (HVkk punkt 40, MVkk punkt 28, TlnVkk punkt 3.3, TrtVkk 4.3.8, VVkk punkt 3.6 ja ÄVkk punkt 3.4). Murru, Tartu ja Viljandi Vangla kodukorra kohaselt teavitatakse kinni peetavat isikut asjade tahtliku rikkumisega kaasnevast vastutusest (MVkk punkt 28, TrtVkk punkt 4.3.8 ning VVkk punkt 3.6). Tartu Vangla kodukorra punkti 4.3.8 kohaselt väljastatakse kinni peetavale isikule 2 kaussi. Pärnu Vangla kodukorra punkti 21.7.3 kohaselt on

kinni peetavale isikule lubatud 2 kaussi. VSKE § 58 lõike 3 punkt 1 kohaselt on kinnipeetavale lubatud 1 kauss. Seega on kodukorrad vastuolus VSKE § 58 lõikes 3 punktis 1 sätestatuga. Tallinna Vangla kodukorra punkti 3.3 kohaselt väljastatakse karistust kandma asuvale kinnipeetavale koheselt esmakordne hügieenitarvete pakk, kuid teiste vanglate kodukordades pole hügieenipaki väljastamist vastuvõtmisel reguleeritud. Ämari Vangla kodukorra punkti 3.4 kohaselt väljastatakse kinnipeetavale vajadusel lisaks vormikuuete ka teisi riideid, kuid teiste vanglate kodukorrad ei näe ette, et lisaks vormikuuete antaks kinni peetavale isikule vastuvõtmisel ka teisi riideid.

Pärnu, Tartu ja Viljandi Vangla kodukordades on raha, valuuta ja väärisesemetega (vrd VSKE § 63 lõige 1) toimimise reguleerimisel kasutatud erinevaid termineid: sularaha ja väärtesemed (VVkk punkt 3.4), väärtasjad (TrtVkk punkt 4.3.4.) ja väärisesemed (PVkk punkt 4.3.3). Erinevate terminite kasutamisele vaatamata ei saa sellest järeldada, et vangla direktor oleks tahtnud VSKE § 63 lõige 1 võrreldes reguleerimisala laiendada või kitsendada.

Murru, Pärnu ja Viljandi Vanglates on reguleeritud tegutsemise jooke või tervisekahjustuse tuvastamise korral (MVkk punkt 26, PVkk punkt 4.3.6 ja VVkk punkt 3.1.2). Samas Pärnu, Tartu ja Viljandi Vanglates on reguleeritud asjade sanitaartöötuse tegemise kord (PVkk punkt 4.3.7, TrtVkk punkt 4.3.7.1 ja VVkk punkt 3.5).

Kui VangS § 50 lõige 2 paneb vanglale kohustuse võimaldada kinnipeetavale vastuvõtmisel sauna, vanni või dušši kasutamine, siis Harku Vanglas on kohustatud kinnipeetavat vanglasse saabudes ennast pesema (HVkk punkt 41).

VSKE § 57 lõigete 1 ja 2 kohaselt on kinni peetaval isikul õigus hoida enda juures vanglasse saabumisel kaasa võetud asju ja vangla vahendusel soetatud isiklike asju. VSKE § 58 lõike 1 punktide 13 ja 19 ja lõike 3 punkti 9 kohaselt võib kinni peetaval isikul olla enda juures olla 1 blokk või 10 pakki suitsu, 1,5 kg kohvi või teed ning telefonikaart. Harku Vangla kodukorra punkti 40 kohaselt võib kinnipeetav eluosakonda kaasa võtta 3 pakki suitsu, 1 pakk kohvi või teed, kirjatarbed ja vangla vahendusel ostetud telefonikaardi. Seega on Harku Vangla piiranud koguseliselt suitsude, kohvi või tee kaasavõtmist eluosakonda, samuti on keelanud kinnipeetavale vanglasse saabumisel kaasas olnud telefonikaardi kaasavõtmise eluosakonda. VangS ega VSKE vanglale selliste piirangute kehtestamiseks volitusnormi ei anna ning ei ole ka Harku Vangla eripärast tulenevat ilmselget mõistlikku põhjust, miks seda peaks tegema.

Viljandi Vangla kodukorra punktide 3.1.1. ja 3.7.1—3.7.2 kohaselt võtab väljaspool üldist tööaega vanglasse saabunud kinnipeetava vastu peaspetsialist-korrapidaja ja suunab esimesel võimalusel arstlikule läbivaatusele. Kinnipeetavale tutvustab õigusakte, vastuvõtuosakonnas või eluosakonnas,

inspektor-kontaktisik. Kontaktisiku tööaeg on esmaspäevast reedeni 08:00—17:00. Kuna kinnipeetavaid võetakse vanglasse vastu ka väljaspool kontaktisiku tööaega, siis võib juhtuda, et kinnipeetavale ei tutvustata õigusakte seadusest tuleneva tähtaja jooksul (nt saabub kinnipeetav reede õhtul kell 18:00, aga õigusakte tutvustatakse talle alles esmaspäeval).

2.2.2. Vanglasisene liikumine

Vahistatu õigust liikuda on piiratud ühetunniste värskes õhus viibimisega (VangS § 90 lõige 2 ja § 93 lõige 5). Kinnipeetava liikumise võimalused sõltuvad tema paiknemisest kinnises- või avavanglas ning soodustuse saamisest (VangS § 22). Kinnises vanglas võib kinnipeetav vabalt liikuda äratusest kuni öörahuni vangla territooriumil VSKE-s lubatud kohtades, kuid öörahu algusest kuni äratuseni eraldatakse kinnipeetavad kambritesse (VangS § 8). Avavanglas võib kinnipeetav äratusest kuni öörahuni vabalt liikuda avavangla kogu territooriumil ning vangla direktori loal seoses õppimise või töötamisega ka väljaspool vangla territooriumi (VangS § 10 lõige 1) või öörahu ajal (VangS § 10 lõige 2). Kinnipeetava liikumist võib seaduslikult piirata üksnes täiendava julgeolekuabinõuna (VangS § 69 lõige 2 punkt 1) ja faktiliselt ka eraldatud lukustatud kambritesse paigutamise ja ohjeldusmeetme kohaldamisega (VangS § 69 lõige 2 punktid 4 ja 5 ja § 70) või distsiplinaarkaristusena kartserisse paigutamise (VangS § 63 lõige 1 punkt 4 ja lõige 2).

VSKE § 8 lõike 1 esimese lause kohaselt on kinnipeetaval õigus äratusest kuni öörahuni vabalt liikuda oma osakonna territooriumil. Kooskõlas VangS § 8 ja § 10 lõikega 1 tuleb seda lauset mõista nii, et kinnipeetava liikumise piirang kehtib üksnes kinnises vanglas, mitte avavanglas viibiva kinnipeetava suhtes. VSKE § 8 lõike 1 teise lause kohaselt ei ole õigust vabalt liikuda kartseris, eraldatud lukustatud kambris, vangla ravipunkti statsionaaris, vanglahaiglas või vastuvõtuosakonnas viibival kinnipeetaval, kuigi ravipunkti, vanglahaigla ega vastuvõtuosakonna liikumise piiramiseks VangS § 14 lõige 3, § 49 ega § 49¹ õiguslikku alust ei anna (määrus on selles osas *contra legem*).

Kuigi VangS ega VSKE ei sisalda kinnipeetava liikumise osas volitusnorme ega viiteid kodukorrale, on kõigi vanglate kodukordades seda reguleeritud. Kõikide vanglate kodukordades on reguleeritud ametnike kohustusi seoses kinnipeetavate liikumisega.

Harku Vangla kodukorra punkti 12 kohaselt on kinnipeetavad kohustatud magama ettenähtud ajal talle kambris määratud voodis. Keelatud on voodikohtade omavoliline vahetamine, teises voodis viibimine ja mööbliesemete omavoliline ümberpaigutamine. Kinnipeetavatel on lubatud öörahu ajal külastada ainult tualettruumi. Teistes kambrites võib viibida ainult valvuri loal ja ajutisel

eesmärgil. (HVkk punkt 12) Samas ei ole täpsustatud Harku Vangla kodukorra vastavas punktis, mis ajal kinnipeetav oma kambri oma voodis peab viibima. Tõenäoliselt ei ole Harku Vangla direktori eesmärk olnud piirata kinnipeetavate vaba liikumise õigust. Sarnaselt on see reguleeritud ka Ämari Vanglas, kuigi tualettruumi külastamist seal eraldi mainitud ei ole (ÄVkk punkt 2.5).

Harku Vanglas on kinnipeetaval õigus liikuda eluosakonna välisterritooriumil kuni kella 22:00-ni. Kell 22:00 suletakse välisuksed ning öörahu alguseni on õigus liikuda ainult ühiselami siseselt (kodukorras on eluosakonna asemel kasutatud terminit ühiselemu), peale öörahu eelset kontrollrivistust on lubatud liikuda ainult ühiselamu omal korrusel. (HVkk punkt 7) Harku vangla kodukorra punktide 47 (tööpäevadel) ja 48 (nädalavahetusel/riiklikel pühadel) kohaselt algab öörahu kell 22:30, ent öörahu eelne kontrollrivistus toimub kell 22:00. Seega piirab Harku Vangla direktor kodukorraga kinnipeetavate vaba liikumise õigust (VangS § 8 ja VSKE § 8 lõige 1) Samuti on Harku Vanglas piiratud kinnipeetava vaba liikumise õigust emade-lastete osakonnas (HVkk punkt 11). VangS ja VSKE sellist piirangut ette ei näe (vrd VangS § 63 ja 69 ning VSKE § 8 lõige 1 teine lause).

Ämari Vangla kodukorra punkti 2.3 kohaselt on kinnipeetaval õigus liikuda oma eluosakonna territooriumil äratusest kella 22:00-ni. Ämari Vanglas algab öörahu kell 22:30 (ÄVkk punkt 4.1). Seega on Ämari Vangla direktor piiranud kinnipeetavate vaba liikumise õigust (vrd VangS § 8 ja VSKE § 8 lõige 1). Selline piirang ei ole Ämari Vangla eripärast tingituna millegagi põhjendatud.

Pärnu, Tartu ja Viljandi Vangla kodukorras on kohustatud kinnipeetavat olema väljaspool kambrit korralikult riietatud (PVkk punkt 3.2, TrtVkk punkt 3.2, VVkk punkt 5.3). Pärnu, Tartu ega ka Viljandi Vangla kodukorras ei tule välja, mida on silmas peetud „korraliku riietuse” all. VangS § 46 lõike 1 kohaselt peab kinnipeetav kandma vangla riietust. Erandkorras võib vangla direktor lubada kinnipeetaval kanda isiklikku riietust juhul, kui kinnipeetav kindlustab oma kuludega riietuse puhastuse, korrashoiu ja reeglipärase vahetuse (VangS § 46 lõige 2). Seega võib arvata, et vangla direktorid on „korraliku riietuse” all silmas pidanud VangS § 46 lõikele 2 vastavat riietust.

Pärnu ja Tartu Vangla kodukordade kohaselt peab kinni peetav isik liikudes vangla territooriumil väljaspool oma kambrit hoidma käed selja peal. Käsi ei pea selja peal hoidma kinni peetavad isikud, kelle tööiseloom seda ei võimalda. (PVkk punkt 3.1 ja Trtkk punkt 3.1) Selle piirangu eesmärki võib aimata, kui võrrelda piirangu regulatsiooni Tallinna Vangla kodukorras (vt allpool).

Tallinna Vangla kodukorra punkti 7.1 kohaselt peavad kinni peetavad isikud, vangla sisejulgeoleku tagamiseks, liikudes väljaspool kambrit või sektsiooni (Tallinna Vangla kodukorras on eluosakonna mõiste asendatud sektsiooni mõistega) hoidma käsi ristatult selja taga. Käsi ei pea selja taga hoidma need kinni peetavad isikud, kes kannavad isiklikke asju või tööriistu (Tlnkk punkt 7.1) Lõputöö

autori arvates ei ole sellise kohustuse panemine kinnipeetavale õigustatud. VangS § 69 lõige 2 ei näe ette täiendavate julgeolekuabinõudena käte selja taga hoidmist. Selline täiendav julgeolekumeede piirab kinni peetava isiku niigi ulatuslikult piiratud õigusi ning on õigustatud ainult konkreetse kahtluse korral. Autori hinnangul on käte selja taga hoidmise kohustus niivõrd ulatuslik vaba eneseteostuse (PS § 19) piirang, et see peab olema konkreetsetl reguleeritud seadusega. Meetme kohaldamine peab olema olukorriti, isikuti ja ajaliselt konkretiseeritud ning alluma kohtulikule kontrollile.

Pärnu, Tartu ja Viljandi Vangla kodukordade kohaselt ei tohi kinni peetav isik vangla territooriumil liikudes maha visata või maast üles korjata mistahes esemeid, avada ukse silmi, vajutada nuppudele või lülititele, kalduda kõrvale ettenähtud marsruudilt või tegeleda muude kõrvaliste tegevustega. Samuti ei tohi kinni peetav isik vestelda kellegagi peale saatmist teostava ametniku (PVkk punkt 3.2, TrtVkk punkt 3.2 ja VVkk punkt 5.3). Tallinna Vangla kodukorra punkt 7.2 kohaselt on liikumise ajal keelatud rääkida, hõigelda, maha visata või üles korjata esemeid ja prahti, kalduda kõrvale vanglaametniku loata marsruudist ning tahtlikult segada liikumist. Tallinna vangla kodukorra vastavast punktist ei nähtu, kas keelud kehtivad ainult kinni peetava isiku või ka vanglaametnike suhtes. Norm ei ole selles mõttes selge. Autor oletab, et Tallinna Vangla kodukorra punkt 7.2 sätestab kinni peetava isiku keelud väljaspool kambrit või sektsiooni (vrd TlnVkk punkt 7.1) liikumisel.

VangS § 67 punkti 4 kohaselt on kinnipeetavad kohustatud korras hoidma nende kasutuses olevad elu- ja olmeruumid. Kuna Tallinna Vangla kodukorra punkt 7.2 keelab kinni peetavatel isikutel üles korjata prahti ja mistahes esemeid, ei ole kinni peetavatel isikutel võimalik VangS § 67 punktis 4 sätestatud kohustust täita, sest olmeruumid ei asu alati sektsioonis. Tallinna Vangla kodukorra punktis 7.2 on sätestatud, et kinni peetav isik võib liikumisel vangla territooriumil marsruudist kõrvale kalduda ainult vanglaametniku loal. Samas on kinni peetaval isikul keelatud rääkida territooriumil liikudes mistahes isikutega sh vanglaametnikuga (TlnVkk punkt 7.2). Tallinna Vangla kodukorra punkt 7.2 ei näe ette rääkimise keelust kõrvale kaldumise erijuhte (vrd PVkk punkt 3.2, TrtVkk punkt 3.2 ja VVkk punkt 5.3). Sellest tulenevalt ei saa kinni peetav isik küsida luba marsruudist kõrvale kalduda isegi juhul kui selleks on mõjuvaid põhjuseid.

Kinnipeetava rääkimise keelamine kõrvaliste isikutega ei ole lõputöö autori arvates õiguspärane. Vahistatu rääkimist võib vangla piirata, kuna VangS § 90 lõike 4 kohaselt peab vangla juhtkond tarvitusele võtma kõik meetmed välistamiseks eri kambritesse paigutatud vahistatute suhtlemine. Rääkimine on üks suhtlemise vorme. Tõenäoliselt on vangla direktorid leidnud, et sobivaks meetmeks erinevatesse kambritesse paigutatud vahistatute omavahelise suhtlemise tõkestamiseks on rääkimise, hõikumise jms keelamine vangla territooriumil liikumisel. Kinnipeetava rääkimise piiramine on õigustatud juhul, kui kinnipeetav vestluse käigus seisma jääb, või marsruudilt kõrvale

kaldub, aga ka siis võib ametnik anda seadusliku korralduse edasi liikumiseks. VangS § 67 punkti 1 kohaselt peab kinnipeetav alluma vanglaametnike seaduslikele korraldustele ega tohi segada vanglaametnike kohustuste täitmist VangS § 67 punkti 2 kohaselt. Saatmisel on ametniku kohustuseks kinnipeetava saatmine lähtepunktis sihtpunkti. Kui kinnipeetav marsruudist kõrvale kaldub, on ta häirinud ametnikku kohustuste täitmisel. VangS § 67 punkti 2 kohaselt ei tohi kinnipeetav häirida teisi kinnipeetavaid või muid isikuid. Tõenäoliselt on vanglate direktorid nuppude ja lülitite vajutamise keelustamisega soovinud iseäranis rõhutada VangS § 67 punktis 2 sätestatud. VangS § 67 punkti 4 peab kinnipeetav korras hoidma elu- ja olmeruumid. Sellest tulenevalt ei ole lubatud ka prahti või muid esemeid maha visata. VSKE § 57 lõike 1 kohaselt peab kinnipeetav saama kõik asjad vangla vahendusel või peavad need olema tal olemas juba vanglasse saabumisel. VSKE § 57 lõike 2 kohaselt kohaldatakse samu sätteid ka vahistatule. Seega ei ole kodukorras õigustatud kinni peetava isiku keeld liikumisel üles korjata mistahes asju. Lõputöö autori arvates ei ole selline norm kodukorras vajalik.

2.2.3. Vanglasisene suhtlemine

VangS § 67 punktide 1 ja 3 kohaselt võib vanglaametnik anda kinnipeetavale üksnes seaduslikke korraldusi ning kinnipeetav võib suhelda üksnes vahetult vangla direktoriga, teavitamaks teda ohtudest vangla julgeolekule ja sisekorrale ning teise isiku elule ja tervisele. Nii piiratud suhtlemine praktikas siiski ei ole, sest paljud ülesanded eeldavad kinnipeetava ja vanglaametniku suhtlemist. See oleks ka vastuolus vangistuse täideviimise eesmärgiga suunata kinnipeetavat õiguskaualekäitumisele (VangS § 6 lõige 1), sest isiku käitumise mõjutamine eeldab temaga suhtlemist. VSKE § 10 lõikes 5 ongi üldiselt sätestatud, et vanglatöötajal on õigus kinnipeetavatega suhelda vaid töösuhetest tulenevate tööülesannete täitmiseks. Järelikult võib seaduse järgi kinnipeetav siiski suhelda vanglaametnikuga niivõrd, kui see ei takista vanglaametnikku tema ülesannete täitmisel (VangS § 67 punkt 2).

Kuigi VangS ega VSKE ei sisalda kinnipeetava ja vanglaametniku suhtlemise osas volitusnorme ega viiteid kodukorrale, on kõigi vanglate kodukordades seda reguleeritud. Harku, Murru, Tallinna, Viljandi ja Ämari Vangla kodukordades on reguleeritud kinnipeetava kohustust olla suhtlemisel viisakas (HVkk punkt 294, MVkk punkt 33, TlnVkk punkt 13.6, VVkk punkt 6.2 ning ÄVkk punkt 18.2). Viljandi Vangla kodukorra punkti 6.2 järgi peab kinnipeetav olema veel lugupidav ja arvestav ning sama kehtib ka ametniku kohta. Harku, Murru, Pärnu, Tartu, Viljandi ja Ämari vangla kodukorras on kohustatud vanglateenistujat suhtlema kinni peetava isikuga viisakalt (HVkk punkt 297, MVkk punkt 32, TrtVkk punkt 13.3, VVkk punkt 6.2 ja ÄVkk punkt 18.2). Tartu ja

Viljandi Vanglates on vanglateenistujal keelatud alandada kinni peetavat isikut sõna või teoga. (TrtVkk punkt 13.3 ja VVkk punkt 6.2.2) Harku Vangla kodukorra punkti 297 kohaselt on vanglat külastav isik kohustatud suhtlema kinnipeetavaga viisakalt. Samas ei nähtu kodukorrast, milliseid sanktsioone rakendab Harku Vangla vanglat külastava isiku suhtes, kes ei ole kinnipeetavaga suheldes viisakas (nt uurija, prokurör, riiklikku järelevalvet teostav ametnik, kaitsja, kokkusaaja või vanglat külastava ekskursionsiooni liige jt).

Harku, Murru, Tallinna ja Ämari vangla kodukorras on keelatud kinni peetaval isikul kasutada laimavaid, solvavaid, ähvardavaid vms väljendeid, Harku Vanglas lisaks ka kahemõttelisi ning Tallinna Vanglas ka kahemõttelisi või inimväarikust riivavaid väljendeid (HVkk punkt 296, MVkk punkt 33, TlnVkk punkt 13.6 ja ÄVkk punkt 18.3). Harku ega Tallinna Vangla kodukordadest ei selgu, mida mõeldakse väljendi „kahemõtteline” all ja kas on soovitud keelata igasugune parallelismi või metafoorika kasutamine või on keelatud ainult väljendite, mille kõrvaltähendus võib olla laimav, solvav või ähvardav, kasutamine. Tallinna Vangla kodukorrast ei selgu, millised on „inimväarikust riivavad väljendid”, mis samaaegselt ei ole laimavad, solvavad ega ähvardavad.

Murru ja Tallinna vangla kodukorras kohustatakse kinni peetavat isikut tervitama vanglas teenistusülesandeid täitvat ametnikku püsti seistes. Tallinna Vangla kodukorra kohaselt peab kinni peetav isik tervitama püsti seistes ka vanglat külastavaid ametiisikuid. (MVkk punkt 33, TlnVkk punkt 13.6)

Harku, Viljandi ja Ämari Vangla kodukorras on reguleeritud pöördumist. Viljandi Vanglas peab kinnipeetav pöörduma ametniku poole „Teie” vormis, ametnik võib pöörduda kas „sina” või „Teie” vormis (VVkk punkt 6.2.1). Harku Vanglas on kinnipeetava ja vanglateenistuja suhtlemise vorm kokkuleppeline. Suheldakse kas „Teie” või „Sina” vormis, noore kinnipeetava poole võib vanglateenistuja pöörduda „Sina” vormis ilma eelneva kokkuleppeta (HVkk punkt 295). Ämari Vangla kodukorra kohaselt toimub suhtlemine ainult „Teie” vormis (ÄVkk punkt 18.2). Võrdlusest nähtub, et vanglad reguleerivad erinevalt pöördumist noorte kinnipeetavate poole, ilma et selline vahetegemine vanusegruppide vahel oleks õigulikult põhjendatud.

VSKE § 10 lõige 5 kohaselt on vanglatöötajal õigus kinnipeetavatega suhelda vaid töösuhetest tulenevate tööülesannete täitmiseks. Tartu ja Viljandi Vangla kodukorras kohustatakse vanglateenistujat suhtlema kinni peetava isikuga viisil, mis tagab vangistuse eesmärkide täitmise (TrtVkk punkt 13.3 ja VVkk punkt 6.2.2). Murru, Pärnu, Tartu, Viljandi ja Ämari vangla kodukordades on keelatud vanglateenistujal suhelda kinnipeetava või tema sugulastega teenistuskohustuste väliselt, samuti ei tohi kasutada nende teenuseid. Ämari Vanglas laieneb see kohustus kõikidele vanglaasutuse töötajatele. (MVkk punkt 31, PVkk punkt 13.2, VVkk punkt 6.3-

6.3.1 ja ÄVkk punktid 18.2 ja 18.4) Seega on vanglate direktorid pidanud vajalikuks piirata vanglaametnike suhtlemist kinnipeetavate ja tema lähedastega enam, kui seda reguleerib VSKE § 10 lõige 5. Selliste piirangute kehtestamine on vangistuse eripära arvestades vajalik ATS § 60 lõikes 1 sätestatud omakasupüüdmatu ja avalikest huvidest lähtuvaks teenistusülesannete täitmiseks; avaliku teenistuse eetikakoodeksi punkts 13 sätestatud erapooletuse tagamise kohustuse täitmiseks ning taandamise vajaduse (HMS § 10) vältimiseks. Autor leiab, et kinnipeetava sugulastega suhtlemise ja nende teenuste tarbimise piirang ei mahu enam teenistussuhete reguleerimise raamesse, vaid eeldab reguleerimist seaduse või volitusnormi alusel määruse tasemel. Samas oleks sellise piirangu kehtestamine seaduse või määrusega autori arvates vajalik.

Tartu ja Ämari vangla kodukorras kohustatakse vanglateenistujat kandma nimesilti. Tartu Vanglas laieneb kohustus ka vanglat külastavatele isikutele. (TrtVkk punkt 13.7, ÄVkk punkt 18.2) Harku Vangla kodukorra punktis 298 on keelatud kinnipeetavale suitsu, šokolaadi vmt andmine, samuti on keelatud kinnipeetavalt keelatud vastu võtta esemeid ja asju.

Jõustunud haldusakt on HMS § 60 lõike 1 kohaselt täitmiseks kohustuslik. KarS § 276 kohaselt on võimuteostaja seadusliku korralduse eiramine väärteo korras karistatav ning VangS § 67 punkti 1 on vanglaametniku seadusliku korralduse täitmata jätmine ka distsiplinaarkorras karistatav. Siiski on haldusakti täitmise kohustuslikkust täiendavalt reguleeritud ka Harku, Pärnu, Tartu ja Ämari Vangla kodukordades. Sealjuures Pärnu ja Tartu Vanglate kodukordade kohaselt peab kinnipeetav alluma vanglaametnike korraldusele vastuvaidlemata. (HVkk punkt 294, PVkk punkt 12.3, TrtVkk punkt 13.4 ja ÄVkk punkt 18.3) Tõenäoliselt ei ole Pärnu ega Tartu Vanglate kodukordades peetud silmas seda, et kinni peetav isik ei tohiks vanglaametnike haldusakte vaidlustada (HMS § 71 lõige 1), vaid seda, et haldusakti tuleb selle kehtetuks tunnistamise või peatamiseni täita.

Oluline on see, et kui kinnipeetavate ja vanglaametnike omavaheline suhtlemine on küllaltki detailselt reguleeritud, siis ei ole sätteid selle kohta, kuidas vanglaametnik võib suhelda vanglas viibiva lapsega ega ka seda, kuidas peab vanglaametnik suhtlema vanglat külastava isikuga.

2.2.4. Suitsetamine

VangS-s suitsetamist ei reguleerita. Tubakaseaduse § 30 lõike 2 punkti 1 kohaselt on vangla kui riigiasutuse ruumides suitsetamine lubatud üksnes suitsetamisruumis või suitsetamisalal. Suitsetamisruumi nõuded sätestatakse Tubakaseaduse § 30 lõikes 3. Suitsetamisalale esitatavad nõuded on määratud Tubakaseaduse § 30 lõikes 4. Suitsetamisruumi või –ala ning selle paiknemise

otsustab vangla omal äranägemisel (Tubakaseaduse § 30 lõige 1). VSKE § 58 lõike 1 punktide 19—21 kohaselt võivad kinnipeetaval olla suitsetamistarbed, tubakat ja tikud. Alla 18-aastaselt kinnipeetaval ei tohi olla suitsetamistarbeid, tubakat või tikke (VSKE § 58 lõige 6). VSKE § 46 lõigete 1 ja 3 kohaselt võivad kokkusaaja ja kinnipeetav võtta kokkusaamisele kaasa tualett- ja suitsetamistarbeid.

Kuigi Tubakaseadusest ega VSKE-st ei tulene, et vangla direktor võiks kinnipeetavate suitsetamist reguleerida muul viisil, kui suitsetamiseks ettenähtud kohtade kindlaksmääramisega, on vanglate kodukordades seda siiski tehtud. Harku, Pärnu, Tallinna ja Ämari vangla kodukorra järgi on kinni peetaval isikul õigus suitsetada ainult ettenähtud või vastavalt märgistatud kohas (HVkk punkt 28, PVkk punkt 6.2, TlnVkk 13.7, TrtVkk punkt 2.2 ja ÄVkk punkt 2.10). Murru, Pärnu ja Tartu Vangla kodukorras on keelatud kinni peetaval isikul suitsetada selleks mitte ettenähtud kohas (MVkk punkt 30.2, PVkk punkt 6.2, TrtVkk punkt 2.2).

Harku Vangla kodukorras on sööklas töötavatele kinnipeetavatele suitsetamine ette nähtud graafikuga ettenähtud aegadel ja söökla juhatajaga kooskõlastatult. Sätestatud on erinenevatel objektidel töötavate kinnipeetavate suitsetamine graafiku alusel. Samuti on sätestatud suitsetamise kohad ja kohustatud suitsetamise jääkproduktid asetama selleks ettenähtud kohtadesse. Samuti on keelatud suitsuga vangla territooriumil ringi liikuda. (HVkk punktid 28—30)

Ämari Vangla kodukorras on keelatud põleva sigaretiga territooriumil ringi liikuda (ÄVkk punkt 2.10). Viljandi Vangla kodukorra punktide 14.13.12.2--14.13.12.3 kohaselt on kokkusaamisele tulnud isikul õigus suitsetada pääslahoone ees. Keelatud esemed (sh tubakatooted) peab kokkusaamisele saabunud isik vanglasse sisenemisel jätma pääslas asuvasse metallkappi.

2.2.5. Raamatukogu

VangS § 30 lõike 1 peab vangla tagama kinnipeetavale võimaluse lugeda üleriigilisi päevalehti ning ajakirju. Kinnipeetaval on lubatud vangla vahendusel tellida mõõdukuse piires isiklike vahendite arvel ajalehti, ajakirju ja muud kirjandust, kui see ei ohusta vangistuse täideviimise eesmärke või vangla julgeolekut või sisekorda (VangS § 30 lõige 2). VangS § 93 lõige 3 kohaselt peavad ka vahistatule raamatukogus hoitavad raamatud ja ajakirjad kättesaadavad olema ning tal peab olema võimalus tutvuda üleriigilise levikuga päevalehtedega. Teavikute tellimiseks ja nendega tutvumise võimaldamiseks on vanglates raamatukogu. Lisaks võimalusele käia raamatukogus on justiitsminister rakendanud VangS § 30 lõikes 2 kasutatud määratlemata õiguskäsitlust „mõõdukus piires ajalehti,

ajakirju ja muud kirjandust” ning sätestanud VSKE § 58 lõike 3 punktis 8, et kinnipeetavale on lubatud enda juures hoida kokku 5 eksemplari ilukirjandust, ajalehti ja ajakirju. Kuigi justiitsminister on ulatuslikult piiranud kinnipeetava õigust enda juures teavikuid hoida, on samas jäetud VangS-s ja VSKE-s reguleerimata raamatukogu kasutamise kord.

Kuigi VangS ega VSKE ei sisalda raamatukogu kasutamise osas volitusnorme ega viiteid kodukorrale, on kõigi vanglate kodukordades seda reguleeritud. Harku, Murru, Tallinna, Tartu, Pärnu ja Ämari Vangla kodukordades on reguleeritud kinni peetava isiku raamatukogust kirjanduse tellimise kord (HVkk punkt 111, MVkk punkt 50, PVkk punkt 24.1-24.3, TlnVkk punkt 14.6, TrtVkk punktid 24.2.3—24.2.5, ÄVkk punkt 7.4).

Harku, Murru, Tallinna Vangla kodukordades on reguleeritud kinnipeetava õigus kasutada raamatukogu graafiku alusel (HVkk punkt 109, MVkk punkt 50, TlnVkk punkt 6).

Tallinna Vangla kodukorra punkti 14.6 kohaselt käib kirjanduse tellimine nimestike alusel. Tallinna vangla kodukorras on reguleeritud õppiva kinnipeetava võimalus põhjendatud avalduse alusel raamatukogus koha peal kirjandust valida (TlnVkk punkt 14.7). Tervishoiuosakonnas ravil olevatele tuberkuloosihaigetele kinni peetavatele isikutele on tellimiseks ette nähtud eraldi raamatud (TlnVkk punkt 14.8). Teiste vanglate kodukordades sellist eristamist ei ole. Kuna paberi kaudu on suur tuberkuloosi leviku oht, siis on autori arvates selline eristamine väga oluline ning seda peaksid arvestama oma halduspraktikas kõik vanglad.

Tartu Vanglas on kinnipeetaval õigus omada kuni 5 raamatut, ajalehte või ajakirja. Piirkogust ületavad teosed tuleb üle anda raamatukokku. (TrtVkk punkt 24.2.5) Sellega reguleerib vangla VSKE § 58 lõike 3 punktis 8 lubatud kogust ületava kirjandusega toimimise erikorra, kuigi VSKE § 62 lõiget 2 arvestades tuleks anda võimalus ülemäärase kirjanduse ärasaatmiseks või tuleks see hävitada.

Tartu Vangla kodukorra punkti 24.2.6 kohaselt on vahistatul õigus esitada lisatellimus kui ta saatmise, ümberpaigutamise jms tõttu raamatutest ilma jäi. Tõenäoliselt on Tartu Vangla direktor proovinud selles punktis öelda, et vahistatud, kes ei saanud Tartu Vangla kodukorra punktis 24.2.4 sätestatud alustel raamatuid kätte, kuna nad ümber paigutati, saavad uue tellimuse esitada.

Ämari Vanglas on reguleeritud ajalehtede mahakandmise kord (ÄVkk punkt 7.3). Teiste vanglate kodukordades pole selline kord reguleeritud. Viljandi Vangla kodukorras on reguleeritud rikutud või ära kaotatud raamatu maha kandmine, samuti süüdlase distsiplinaarvastutusele võtmine ja kahju hüvitamine (VVkk punkt 18.4.2). Samas ei ole Viljandi Vangla kodukorras kirjas, keda süüdlasena vastutusele võib võtta.

Pärnu Vangla kodukorra punkti 24.9 kohaselt ei tohi kinni peetav isik laenutada kirjandust teiste nimel, samuti ei tohi laenutatud kirjandust edasi anda. Teiste vanglate kodukordades sellist keeldu sätestatud ei ole

Pärnu Vangla kodukorra punkti 24.7 kohaselt on raamatute tagastamise tähtaeg ilukirjanduse puhul 14 päeva ja õppekirjanduse puhul 30 päeva. Vastavalt võimalusele võib mõlemaid nimetatud tähtaegu põhjendatud avalduse alusel pikendada ilukirjanduse puhul 14 päeva ja õppekirjanduse puhul 30 päeva. (PVkk punkt 24.7) Ämari Vangla kodukorra punkti 7.1 kohaselt laenutatakse kirjandust kuni kuni kaheks nädalaks. Harku Vangla kodukorra kohaselt on igasuguste teavikute laenutustähtaeg kuni üks kuu (HVkk punkt 112).

Murru Vangla kodukorra punkti 53 kohaselt võivad avaosakonna kinnipeetavad tellida kirjandust osakonna juhataja vahendusel.

Ämari Vangla kodukorra punkti 7.5 kohaselt peab viibima raamatukogus vaikselt. Teiste vanglate kodukordades raamatukogus viibimise korda reguleeritud ei ole. Samas ei ole Ämari Vangla kodukorras reguleeritud seda, kes raamatukogus vaikselt viibima peab. Seega laieneb kohustus vaikselt olla nii vanglatöötajatele kui kinnipeetavatele ja muudele isikutele.

2.2.6. Lubatud asjade valdamine

Vanglasse vastuvõtmisel kinnipeetavaga või vahistatuga kaasas olevad isiklikud asjad võtab vangla juhtkond hoiule (VangS § 15 lõige 1, § 91 lõige 1). VSKE § 57 lõike 1 kohaselt on kinnipeetaval või vahistatul õigus hoida enda juures või kinnipeetavate isiklike asjade laos vanglasse saabumisel kaasa võetud asju ja vangla vahendusel soetatud isiklike asju. Kuna kinnipeetaval ei ole õigust saada asju pakiga, siis on kõik kinnipeetavale saadetud pakid ning kirjaga saadetud esemed (VSKE § 46¹) keelatud asjad VSKE § 65—73 mõistes. Kinnipeetava asjad paigutatakse lattu ja väljastatakse kinnipeetavale nimekirja alusel (VKSE § 61). Vanglas lubamatud asjad võetakse hoiule või hävitatakse (VSKE § 63), hoiustatud asjad tagastatakse vabanemisel ja mahajäetud asjad hävitatakse (VSKE § 64). Kinnipeetava enda juures olevate ja laos olevate asjade kaal kokku ei või ületada 50 kilogrammi (VSKE § 57 lõige 3). Lubatud asjade loetelu on kehtestatud VSKE §-s 58.

Erinevalt kinnipeetavast on vahistatul lubatud saada pakke (VangS § 92 lõige 1). VangS § 92 lõiked 2 ja 3 sätestavad õigusliku aluse paki sisu kontrollimiseks ja keelatud asjade hävitamiseks või

tagastamiseks. VangS § 98 lõike 1 teine lause annab volitusnormi justiitministrile pakis lubatud esemete loetelu ning lõige 4 kinnipeetud asjade tagastamise ning äravõtmise ja hävitamise korra kehtestamiseks. VSKE § 57 lõikes 4 on justiitsminister erinevalt eeltoodud volitusnormidest kehtestanud piirangu pakkide saamise sagedusele ja kogusele - vahistatu võib pakiga saada üks kord kuus kuni kümme kilo asju.

Kuigi VangS ega VSKE ei sisalda lubatud asjade valdamise osas volitusnorme ega viiteid kodukorraale, on vanglate kodukordades seda reguleeritud. Tallinna Vangla kodukorras on kohustatud kinni peetavat isikut vanglast ajutisel lahkumisel asjad lattu hoiule andma (TlnVkk punkt 3.10). Teiste vanglate kodukordades ei ole seda reguleeritud. Murru vangla kodukorra punkti 83 kohaselt hoitakse elektriseadmeid, mida kinnipeetav ei kasuta laos või hävitatakse.

Harku Vangla kodukorra punkti 129 kohaselt on kinnipeetavatel õigus lattu siseneda ühekaupa. Laos on kinnipeetaval keelatud iseseisvalt liikuda, asju otsida jmt (HVkk punkt 129). Samuti on Harku Vangla kodukorras reguleeritud kinnipeetavale humanitaarabi väljastamine (HVkk punkt 129). Teiste vanglate kodukorras asjade valdamisega seonduvalt humanitaarabi väljastamist reguleeritud ei ole.

VSKE § 59 lõike 1 ja 2 kohaselt võib vangla direktor kinnipeetava vastavasisulise avalduse alusel lubada personaalarvuti, portatiivse raadio, teleri, video- ja helikassetmagnetofoni ning musitseerimisvahendi või muu vaba aja veetmiseks vajaliku eseme vms (erandkorras lubatud esemed). Pärnu, Tartu Vangla kodukorra kohaselt toimub erandkorras asjade laost väljastamine kinni peetava isiku avalduse alusel. Avalduse kohta avaldab arvamuse inspektor-kontaktisik ja viseerib vangla direktor ning esemed väljastab laohoidja (PVkk punkt 8.3, TrtVkk punkt 9.3).

Ämari Vangla kodukorra punkti 3.3 kohaselt võetakse kinnipeetava vanglasse saabumisel audio-ja videotehnika ning sülearvuti vastuvõtuosakonnas viibimise ajaks lattu. Asjade kätte saamiseks peavad kinnipeetavad esitama avalduse (ÄVkk punkt 3.3).

3. ptk. JÄRELDUSED JA ETTEPANEKUD

1. Lõputöö uuringus⁷ selgus, et kodukordades on suuresti korratud VangS, VSKE ja teiste õigusaktide teksti. Need küsimused, mis on kodukordades reguleeritud erinevalt ja mille järgi on ka tegelik vajadus, on küsimused, mida nende sisu või olulisuse järgi tuleks reguleerida seaduses või määruses. Lõputöö autor ei leidnud oma uuringu raames selliseid norme, mis tuleneksid konkreetse vangla eripärast ning vajaksid seetõttu selles vanglas erinevat reguleerimist.

Ettepanek: analüüsida VangS ja VSKE ning viia nendesse õigusaktidesse sisse vajalikud muudatused, mis on tõusetunud mõne vangla praktikast. Muuta vajadusel VSKE jooksvalt, ootamata ja kogumata n-ö muutmist õigustavat hulka muudatuste ettepanekuid.

2. Lõputöö uuringust selgus, et kodukordades piiratakse täiendavalt kinni peetavate isikute, aga ka vangla väliste isikute ja vanglaametnike õigusi. Õiguste piiramiseks ei ole konkreetseid volitusnorme seaduses. Samuti puudub mõistlik põhjus, miks ei saaks piiranguid kehtestada justiitsministri määrusega, vaid peab kasutama põhiseaduse kontekstis vaieldavat vangla direktori määruse andmist.

Ettepanek: viia kõik kodukordades sätestatud ning vangistuse täideviimiseks tegelikult vajalikud kinnipeetavate täiendavad piirangud, vangla väliste isikute ja vanglaametnike kohustused ja keelud üle seadusesse või määrusesse (nt ametnike keeld suhelda kinnipeetava lähedastega eraviisiliselt või tarvitada nende teenuseid; tuberkuloosihaigetele eraldi teavikute tellimine ja nende eraldi hoidmine; vangla külastaja õigused ja kohustused jne).

3. Lõputöö „kodukorra” mõiste analüüsist nähtus, et kodukorra all on tõenäoliselt mõeldud haldusesisest eeskirja. Haldusesisese eeskirja reguleerimise esemeks on vangla otsustus- ja koostöökogude töökord ning menetlusreeglite kehtestamine. Mõnedes kodukordades on õnnestunult reguleeritud taotluste esitamise ja menetlemise korda. Vangla organite töökorda reguleeritud praktiliselt ei ole.

Ettepanek: viia vanglates läbi organisatsiooni kommunikatsiooni analüüs. Määratleda kodukordades vangla otsustus- ja koostöökogud ning määrata kindlaks nende töökorraldus. Vaadata läbi dokumentide menetlemise korraldus ning kehtestada asjade lahendamise üldpõhimõtted ja standardprotseduurid teatud dokumentide menetlemiseks.

4. VangS annab justiitsministrile volitusnormi mitmete küsimuste täpsemaks reguleerimiseks (nt VangS § 8; § 24 lõige 2; § 25 lõige 2; § 28 lõige 1). VangS ei anna justiitsministrile edasivolitamise õigust. Edasivolitamine pole vanglate senise praktika kohaselt ka vajalik, sest tingimused ja korraldus ei erine vanglati oluliselt. Vangla liigist tulenevad erinevused on võimalik reguleerida VangS ja VSKE üldiselt.

Ettepanek: hoiduda VSKE küsimuste edasivolitamisest vangla direktorile reguleerimiseks kodukorraga ning vangla liigist tulenevad erisused reguleerida VSKE-s.

KOKKUVÕTE

Kodukorra tähtsust vangla igapäevatöös on raske üle hinnata. Ametnike igapäevatöös on kodukord kesksel kohal. Suurem osa otsustest langetatakse kodukorra punktidest lähtuvalt. Samas on huvitav see, et kodukorra intituuti on reguleeritud vaid väga üldsõnalise volitusnormiga, mille sõnastus ei ava üldse kodukorra sisu ega reguleerimisala. Volitusnormi üldsõnalisusest tulenevalt on vangla direktorid vangla kodukorra reguleerimisesemest erinevalt aru saanud ning reguleerinud kodukorras samu valdkondi erinevalt ning reguleerinud ka erinevaid valdkondi. Käesoleva lõputöö eesmärgiks oligi anda ülevaade sellest mida ja kuidas on vanglate direktorid kodukorras reguleerinud. Eesmärgi täitmiseks kogus lõputöö autor kokku kõikide vanglate kodukorrad ja võrdles neid omavahel. Võrdlusest nähtus, et kodukorrad erinevad nii mahu, reguleerimistiheduse kui ka reguleerimiseseme poolest (nt sisaldab HVkk 322 punkti ja alapunkte ning on 55 lehekülge pikk, TlnVkk sisaldab 16 punkti ja alapunkte ning on 25 lehekülge pikk).

Paralleelselt kodukordade võrdlusega viis lõputöö autor läbi ka vastavusanalüüsi selgitamaks välja kodukordades sisalduvad vastuolud õigusaktidega. Analüüsi tulemusena ilmnes, et kodukordades esineb vastuolusid kõrgemalseisvate õigusaktidega (nt TrtVkk kohaselt tutvustatakse kinni peetavale isikule vanglasse saabumisel õigusakte kolme tööpäeva jooksul). Nimelt selgus, et vangla direktorid ja Justiitsministeerium on kodukorrast aru saanud kui *praeter legem* määrusest, kuigi nii üldsõnalise volitusnormi alusel ei tohi sellist määrust anda. Nii üldsõnalise volitusnormi alusel oleks mõeldav ainult *intra legem* määruse andmine. Samuti tuli uuringu käigus välja, et vangla direktorid on kodukorraga piiranud kinni peetavate ja muude isikute PS-ist tulenevaid põhiõigusi-ja vabadusi (nt ÄVkk piirab kinnipeetavate liikumisvabadust).

Vanglate kodukordade regulatsioon erineb vanglate lõikes oluliselt. Uuringu käigus leidis autor, et sellised erinevused ei ole millegagi põhjendatud ega vajalikud. Sellest tulenevalt toob autor välja valdkonnad, mille reguleerimine on praktikast tulenevalt vajalik, kuid on senini kõrgemalseisvas õiguses reguleerimata (nt vanglateenistuja keeld suhelda kinni peetava isiku sugulastega või kasutada nende teenuseid kui see ei tulene teenistuskohustustest). Sellised küsimused tuleks kindlasti reguleerida kõrgemalseisvates õigusaktides, VangS või VSKE, sest muidu on oht, et vangla direktorid sätestavad erineva regulatsiooni.

„Kodukorra” mõiste analüüsimisel leidis autor, et kodukorra all on ilmselt silmas peetud haldusesisest eeskirja. Sellest johtuvalt teeb autor ettepaneku viia vanglates läbi kommu-

nikatsioonianalüüs ning kehtestada analüüsi põhjal tehtud järelduste alusel standardprotseduurid asjade menetlemiseks.

Lõputöö autori arvates täitis lõputöö oma eesmärgi kodukordadest ülevaate ning õiguslike ja praktiliste probleemide sedastamise osas. Samuti sai tõestatud hüpotees selle kohta, et vanglate kodukorrad on erinevad ja osaliselt vastuolus kõrgema õigusega.

SUMMARY

This final study paper is written on topic „The Institution Rule”. Study has 55 pages. The paper is written in Estonian and includes Summary in English. The Study has 2 addendums. In writing The Study 63 sources are used.

The key words are: prison, Institutional Rule, regulation, fundamental rights.

The aim of this Study is to give an overview of Institution Rules. Also to identify practical and juridical problems related to Institution Rules. This Study is necessary because at this time being Department of Justice is confabulating Imprisonment Act draft legislation.

Author of this study has hypothesized that Institutional Rules are different and are at the variance with legislation with a higher authority.

KIRJANDUS

1. Teaduskirjandus

- 1) Aedmaa, A. Lopman, E. Parrest, N. Pilving, I. Vene, E. 2004. Haldusmenetluse käsiraamat. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- 2) Annus, T. 2001. Riigiõigus: Õpik kõrgkoolidele. Tallinn: Juura, Õigusteabe AS.
- 3) Kleis, R. Silvet, J. Vääri, E. 1981. Võõrsõnade leksikon. Tallinn: Valgus.
- 4) Leemets, T. Mäearu, S. Raadik, M. Erelt, T. 1999. Eesti keele sõnaraamat. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- 5) Maruste, R. 2004. Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja- vabaduste kaitse. Tallinn: Juura.
- 6) Merusk, K. Koolmeister, I. 1995. Haldusõigus: Õpik Tartu Ülikooli õigusteaduskonna üliõpilastele. Tartu: Õigusteabe AS Juura.
- 7) Mikiver, M. Põllumäe, S. 2002. Sissejuhatus õigusesse. [Loengukonspekt] Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
- 8) Mikiver, M. Roosve, T. 2001. Haldusõiguse üldosa. [Loengukonspekt] Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
- 9) Sootak, J. Pikamäe, P. 2001. Kriminaaltäitevõigus. Tallinn: Õigusinstituut.
- 10) Truuväli, E. J. Kask, O. Lehis, L. Lindpere, H. Lõhmus, U. Madise, Ü. Merusk, K. Narits, R. Olle, V. Pöld, J. Schneider, H. 2002. Eesti Vabariigi Põhiseadus: kommenteeritud väljaanne. Tallinn. Juura, Õigusteabe AS.

2. Õigusaktid

- 1) Advokatuuriseadus (RT I 2001, 36, 201; 2001, 102, 676; 2002, 57, 357; 2003, 4, 22; 2004, 30, 208; 2004, 56, 403; 2005, 39, 308; 2005, 71, 549)
- 2) Asjaõigusseadus (RT I 1993, 39, 590; 1995, 26-28, 355; 1995, 57, 976; 1996, 45, 848; 1996, 51, 967; 1997, 52, 833; 1998, 12, 152; 1998, 30, 409; 1998, 59, 941; 1999, 26, 377; 1999, 27, 380; 1999, 44, 509; 2001, 34, 185; 2001, 93, 565; 2002, 47, 297; 2002, 53, 336; 2002, 99, 579; 2003, 13, 64; 2003, 17, 95; 2003, 78, 523; 2004, 20, 141; 2004, 37, 255; 2005, 39, 308; 2005, 59, 464)
- 3) Avaliku teenistuse seadus (RT I 1995, 16, 228; 1995, 50, 764; 1995, 97, 1664; 1996, 15, 265; 1996, 45, 850; 1997, 1, 4; 1997, 29, 447; 1998, 34, 486; 1998, 38, 563; 1998, 41/42, 625;

- 1998, 50, 753; 1998, 57, 858; 1998, 110, 1809; 1998, 111, 1829; 1999, 4, 54; 1999, 7, 112; 1999, 10, 155; 1999, 16, 271; 1999, 16, 276; 2000, 25, 144; 2000, 25, 145; 2000, 28, 167; 2000, 102, 672; 2001, 7, 17; 2001, 7, 18; 2001, 17, 78; 2001,19; 2001, 42, 233; 2001, 47, 260; 2002, 21, 117; 2002, 62, 377; 2002, 110, 656; 2003, 4, 22; 2003, 13, 67; 2003, 13, 69; 2003, 20, 116; 2003, 51, 349; 2003, 58, 387; 2003, 90, 601; 2004, 22, 148; 2004, 29, 194; 2005, 24, 183; 2005, 33, 243; 2005, 54, 430; 2005, 71, 549)
- 4) Eesti Vabariigi Põhiseadus (RT 1992, 26, 349; 2003, 29, 174; 2003, 64, 429)
 - 5) Haldusmenetluse seadus (RT I 2001, 58, 354; 2002, 53, 336; 2002, 61, 375; 2003, 20, 117; 2003, 78, 527; 2005, 39, 308)
 - 6) Harku Vangla direktori 07.10.2005. a käskkirjaga nr 1-2/30 kinnitatud „Harku Vangla kodukord”
 - 7) Harku Vangla direktori 18.12.2002. a käskkirjaga nr 1-2/56 kinnitatud „Harku Vangla kodukord”
 - 8) Hooneühistu seadus (RT I 2004, 53, 368; 2005, 57, 450)
 - 9) Huvialakooli seadus (RT I 1995, 58, 1004; 1996, 49, 953; 1998, 57, 859; 2002, 53, 336; 2002, 61, 375; 2002, 90, 521; 2004, 41, 276)
 - 10) Justiitsministri 30.11.2000. a määrus nr 72 „Vangla sisekorraeskiri” (RTL 2000, 134, 2139; 2001, 135, 1949; 2002, 66, 1030; 2003, 41, 593; 2004, 8, 120)
 - 11) Kaitseliidu seadus (RT I 1999, 18, 300; 2002, 53, 336; 2002, 57, 357; 2002, 61, 375; 2003, 23, 133; 2004, 89, 612; 2005, 64, 484)
 - 12) Karistusseadustik (RT I 2001, 61, 364; RT I 2002, 44, 284; 2002, 56, 350; 2002, 64, 390; 2002, 82, 480; 2002, 86, 504; 2002, 105, 612; 2003, 4, 22; 2003, 83, 557; 2003, 90, 601; 2004, 7, 40; 2004, 46, 329; 2004, 54, 387; 2004, 56, 401; 2004, 88, 600; 2005, 20, 126; 2005, 39, 308; 2005, 40, 311; 2005, 47, 387; 2005, 68, 529)
 - 13) Kohtutäituri seadus (RT I 2001, 16, 69; 2002, 61, 375; 2002, 102, 600; 2003, 17, 95; 2003, 23, 146; 2003, 63, 417; 2004, 56, 403; 2005, 15, 85; 2005, 39, 308; 2005, 68, 526; 2005, 71, 549)
 - 14) Korteriomandi seadus (RT I 2000, 92, 601; 2001, 93, 565; 2002, 47, 297; 2002, 99, 579; 2005, 39, 308)
 - 15) Murru Vangla direktori 02.09.2005. a käskkiri nr 1-19/4407 „Murru Vangla kodukorra muutmine”
 - 16) Murru Vangla direktori 22.04.2004. a käskkirjaga nr 42 kinnitatud „Murru Vangla kodukord”
 - 17) Murru Vangla direktori 22.06.2005. a käskkiri nr 1-19/3160 „Murru Vangla kodukorra muutmine”
 - 18) Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (RT I 1993, 63, 892; 1993, 79, 1186; 1994, 91, 1528; 1996, 49, 953; 1997, 24, 365; 1997, 69, 1111; 1998, 57, 859; 1999, 24, 358; RT I 1999, 42, 497; 1999, 79, 730; 2000, 33, 195; 2000, 54, 349; 2000, 95, 611; 2001, 50, 288; 2001, 75, 454;

- 2002, 25, 144; 2002, 34, 205; 2002, 53, 336; 2002, 57, 359; 2002, 61, 375; 2002, 63, 389; 2002, 64, 393; 2002, 90, 521; 2003, 21, 125; 2004, 27, 180; 2004, 30, 206; 2004, 41, 276; 2004, 56, 404; 2005, 54, 431)
- 19) Pärnu Vangla direktori 13.06.2003 a käskkirjaga nr 47 kinnitatud „Pärnu Vangla kodukord”
- 20) Pärnu Vangla direktori 28.10.2004 a käskkirjaga nr 75 kinnitatud „Pärnu Vangla kodukord”
- 21) Rahuaja riigikaitse seadus (RT I 2002, 57, 354; 2003, 13, 69; 2003, 88, 594; I 2004, 45, 318; 2005, 71, 542)
- 22) Tallinna Vangla direktori 05.07.2005. a käskkirjaga nr 28 kinnitatud „Tallinna Vangla kodukord”
- 23) Tartu Vangla direktori 12.07.2005 a käskkiri nr 1-3/ 85 „Tartu Vangla kodukorra muutmise”
- 24) Tartu Vangla direktori 15.12.2004 a käskkirjaga nr 1-3/152 kinnitatud „Tartu Vangla kodukord”
- 25) Teenetemärkide seadus (RT I 1997, 1, 4; 1998, 47, 699; 2001, 43, 240; 2002, 63, 387)
- 26) Tubakaseadus (RTI, 26.05.2005, 29, 210)
- 27) Vabariigi Valitsuse 08.02.1999. a algatatud Vangistuseseaduse eelnõu nr 1161 SE I
- 28) Vabariigi Valitsuse 22.03.1999. a algatatud Vangistuseseaduse eelnõu nr 10 SE I
- 29) Vabariigi Valitsuse 24.05.1999. a algatatud Vangistuseseaduse eelnõu nr 103 SE I
- 30) Vabariigi Valitsuse 26.02.2001. a määrus nr 80 „Asjaajamiskorra ühtsed alused” (RT I 2001, 20, 112; 2001, 99, 625; 2005, 3, 8)
- 31) Vangistuseseadus (RT I 2000, 58, 376; 2000, 72; 2002, 56, 350; 2002, 84, 492; 2002, 90, 521; 2003, 4, 20; 2003, 20, 116; 2003, 26, 157; 2003, 58, 387; 2003, 78, 524; 2005, 39, 308; 2005, 54, 430)
- 32) Vankeuslaki (23.9.2005/767)
- 33) Viljandi Vangla direktori 08.07.2004. a käskkirjaga nr 18 kinnitatud „Viljandi Vangla kodukord
- 34) Viljandi Vangla direktori 14.10.2005. a käskkiri nr 23 „Viljandi Vangla kodukorra muutmise”
- 35) Ämari Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 163 kinnitatud „Ämari Vangla kodukord”

3. Kohtulahendid

- 1) RKPJKo 20.12.1996. a lahend nr 3-4-1-3-96 (RT I 1997, 4, 28)
- 2) RKPJKo RT I 1994, 8, 130

4. Kirjavahetus

- 1) Justiitsministeeriumi 30.03.2001. a kiri nr 21-8/3791
- 2) Justiitsministeeriumi 29.11.2002. a kiri nr 4-2-2/11427
- 3) Justiitsministeeriumi 30.03.2001. a kiri nr 21-8/3791
- 4) Justiitsministeeriumi 6.04.2004. a kiri nr 4-2-02/4062
- 5) Justiitsministeeriumi 05.07.2005. a kiri nr 4-2-02/7707
- 6) Justiitsministeeriumi 28.10.2005. a kiri nr 4-2-02/10370
- 7) Justiitsministeeriumi 11.06.2003 a. kiri nr 4-2-6/6856
- 8) Justiitsministeeriumi 23.07.2004. a kiri nr 4-2-02/5305
- 9) Justiitsministeeriumi 20.06.2005. a kiri nr 4-2-02/3032
- 10) Justiitsministeeriumi 31.03.2004 a kiri nr 4-2-02/3018
- 11) Justiitsministeeriumi 27.04.2004. a kiri nr 4-2-02/4483
- 12) Justiitsministeeriumi 18.10.2005. a kiri nr 4-2-02/10031
- 13) Justiitsministeeriumi 06.04.2004. a kiri nr 4-2-02/3013
- 14) Justiitsministeeriumi 04.09.2002. a kirjas nr 4-2-6/11191
- 15) Justiitsministeeriumi 31.05.2004. a kiri nr 4-2-02/5305
- 16) Pärnu Vangla 20.04.2004. a kiri nr 1-12/1155

LISA 1: Justiitsministeeriumi 30.03.2001. a
kiri nr 21-8/3791

Vangla kodukord

Kohustus vangla kodukorra kehtestamiseks ja selle kooskõlastamiseks justiitsministeeriumiga tuleb “Vangistusseaduse” § 105 lg-st 3. Volitusnormi eesmärk on anda vangla direktorile võimalus reguleerida kinnipeetavate, vahistatute ja väljasaadetavate (edaspidi siin tekstis *kinnipeetav*) igapäevaeluga seonduvaid küsimusi, mis on jäetud kõrgemal tasandil sätestamata, kuna regulatsioon sõltub vangla eripärast. Kokkuvõttes peab kodukord kajastama vabadusekaotuse, eelvangistuse ja väljasaadetava kinnipidamise otsuste täideviimist konkreetses vanglas. Justiitsministri määruse “Vangla sisekorraeeskiri” §-s 10 nimetatud päevakava on osa vangla kodukorrast. Samas määruses ette nähtud pääslakord tuleb sätestada eraldi.

Kodukord peaks sisaldama järgmisi valdkondi:

- 1) vangla territoorium ja ruumide sisustus – määrata ära osakondade piirid, suitsetamiskohad jne ainult teie vanglale iseloomulik, kui vangla eripärast tulenevad erisused ruumide sisustuses, siis võib selle ka siin ära märkida;
- 2) liikumine vangla territooriumil – seonduvalt eelmise punktiga võib määrata millistel kinni peetavatel isikutel on millises kohas õigus liikuda ja millises korras see toimub;
- 3) kinnipeetava vastuvõtmine vanglasse – kui seda on võimalik reguleerida detailsemalt kui kõrgemates õigusaktides;
- 4) kinnipeetava päevakava – äratuse ja öörahu, loenduse, vaba aja, õppimise ja töötamise, söömise, poe ja raamatukogu külastamise ajaga jms puutuvad sätted;
- 5) kinnipeetava asjad – asjadega toimimine teie vanglas, erinõuded isiklikele asjadele (nt kui suures taaras võib mingit toiduainet vanglasse tuua), milliseid elektroonikaseadmeid reeglina teie vanglas kasutada lubatakse, vangla poolt kinnipeetavatele antavate asjade kogused, andmise sagedus ja kord vms;
- 6) vangla poest sisseostude tegemise kord;
- 7) meditsiinilise teenindamise kord – arsti külastamise kord ja/või arsti kutsumise kord;
- 8) suhtlemine kinnipeetava ja vanglatöötaja vahel;
- 9) loenduste läbiviimise kord;
- 10) distsiplinaarmenetlus ja distsiplinaarkaristuste täideviimine – vajadusel täpsustada korda, vanglasiseseid tähtaegu vms;

- 11) kokkusaamised – nii lühi- kui pikaajaliste kokkusaamiste läbiviimise kord;
- 12) telefonikõned – telefoni kasutamise kord;
- 13) kirjavahetuse korraldamine vanglas ja avalduste lahendamise kord – siin tuleb vaadata, et vabadusekaotuse täideviimist puudutavas osas reguleeritakse see küsimus kodukorras, kuid selles osas, mis seondub puhtalt vangla asjaajamisega reguleeritakse need küsimused vangla asjaajamiskorras;
- 14) ametnike vastuvõtuajad ja milliseid küsimusi ametnik lahendab;
- 15) kinnipeetava lühiajaline väljasõit või lühiajaline väljaviimine – vajadusel täpsustada väljasõidu ja väljaviimise korraldust teie vanglas;
- 16) vajadusel kinnipeetava tööle vormistamise kord ja muu töötamisega seonduv;
- 17) õppetöös osalemise kord;
- 18) toitlustamise kord;
- 19) vaba aja veetmise kord (sh üritustel osalemine);
- 20) vanglast vabastamise kord teie vanglas;
- 21) muid küsimusi, mis puudutavad kinnipeetava igapäevast tegevust ja on kõrgemal tasemel reguleerimata.

LISA 2: Kodukordade reguleerimiseseme analüüs ja kirjeldus

1. Vastuvõtmine vanglasse

1. Harku Vangla direktori 07.10.2005. a käskkirjaga nr 1-2/30 kinnitatud **Harku Vangla** kodukorras on reguleeritud kinnipeetava vanglasse vastu võtmisega seonduvalt arvestusteenistuse kohustused (31), korrapidamisteenistuse kohustused (31; 43), kinnipeetava saatmine (32; 33), paigutamine ootekambrisse (32), vastuvõtuosakonda paigutamine (33; 44; 45), kinnipeetava keeld suhelda ja esemeid üle anda teistele kinnipeetavatele (33), vastuvõtukomisjoni töökord ja koosseis (34; 35), õigusaktide tutvustamine (36-38), läbiotsimine (39), kinnipeetavaga kaasas olevate asjade fikseerimine (40), vangla poolt esemete väljastamise (40), kinnipeetavale eluosakonda kaasa võtta lubatud asjade loetelu (40), kinnipeetava kohustus ennast pesta (41), vastuvõtukambrisse paigutamine (42), nimesildi väljastamine (42), ühiselamu kambrisse paigutamine (43), kontaktisiku kohustused (42).

2. Murru vangla direktori 22.04.2004. a käskkirjaga nr 42 kinnitatud **Murru Vangla** kodukorras on reguleeritud kinnipeetava vanglasse vastu võtmisega seonduvalt vastuvõtukomisjoni koosseis (22), korrapidaja kohustused (22; 23), arvestusosakonna esindaja kohustused (24), kinnipeetavate ooteruumi paigutamine (23), saatemeeskonnalt dokumentide ja asjade vastu võtmine (24), kinnipeetava ja asjade läbiotsimine (25), keelatud esemetega toimimine (25), piirkaalu (50 kg) ületavate asjadega toimimine (25), meditsiiniosakonna esindaja kohustused (26), joobes; kehavigastusega või haige kinnipeetavaga toimimise kord (26), eluosakonda saatmine (27), vastuvõtuosakonda paigutamine (27), avaosakonda paigutamine (27), kinnipeetavale asjade väljastamine (28), õigusaktide tutvustamine (41), individuaalse täitmiskava koostamine või muutmine (42), vastuvõtuosakonnas viibiva kinnipeetava jalutuskäikude korraldamine (44).

3. Pärnu Vangla direktori 28.10.2004. a käskkirjaga nr 75 kinnitatud **Pärnu Vangla** kodukorras on reguleeritud kinni peetava isiku vanglasse vastu võtmisega seonduvalt peaspetsialist-korrapidaja kohustused (4.1; 4.2.1), arvestusametniku kohustused (4.1), vastuvõtukambrisse paigutamine (4.2.1), fotografeerimine ja daktüloskopeerimine (4.2.2), läbiotsimise kohustus (4.3.1), sularaha ja väärisesemetega toimimise kord (4.3.3), tahtlikult peidetud keelatud esemega toimimise kord (4.3.4), kinni peetava isikuga kaasas olevate asjade isiklike asjade kaardile kandmine (4.3.5), meditsiinilise kontrolli kord (4.3.6), tegutsemine tervisekahjustuse või joobe tuvastamise korral (4.3.6),

sanitaartööluse tegemise kord (4.3.7), kinni peetava isiku paigutamine (4.3.8), õigusaktide tutvustamine (4.4).

4. Tallinna Vangla direktori 05.07.2005. a käskkirjaga nr 28 kinnitatud **Tallinna Vangla** kodukorras on reguleeritud kinni peetava isiku vanglasse saabumisega seonduvalt kinni peetava isiku asjade lattu paigutamine (3.1), asjade kambrikaardile kandmine (3.2), vangla poolt asjade väljastamine (3.3), kambrikaardil muudatuste tegemine (3.5).

5. Tartu Vangla direktori 15.12.2004. a käskkirjaga nr 1-3/152 kinnitatud **Tartu Vangla** kodukorras on reguleeritud kinni peetava isiku vanglasse vastuvõtmisega seonduvalt vastuvõtupunkti teenistuja kohustused (4.2-4.2.2; 4.3.5), peaspetsialist-korrapidaja kohustused (4.1; 4.2.2), vastuvõtukambrisse paigutamine (4.2.1; 4.2.2), fotografeerimine ja daktüloskopeerimine (4.2.3), läbiotsimine (4.3.1), tahtlikult peidetud keelatud esemega toimimine (4.3.3), sularaha ja väärtasjadega toimimise kord (4.3.4), kambri kaardi koostamine ja kaardile kantavad andmed (4.3.5), kinni peetava isiku asjade lattu paigutamine (4.3.6), esmane meditsiiniline kontroll (4.3.7), tegutsemise joobe või tervisekahjustuse tuvastamise korral (4.3.7), sanitaartööluse tegemise kord (4.3.7.1), vangla poolt kinni peetavale isikule esemete väljastamine (4.3.8), läbi otsitud kinni peetava isiku eraldi paigutamine (4.3.9), kinni peetavale isikule õigusaktide tutvustamine (4.4).

6. Viljandi Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 18 kinnitatud **Viljandi Vangla** kodukorras on reguleeritud kinnipeetava vanglasse vastu võtmisega seonduvalt peaspetsialist-korrapidaja kohustused (3.1-3.1.1; 3.6), arvestusosakonna spetsialisti kohustused (3.1), kinnipeetava vastu võtmine väljaspool üldist tööaega (3.1.1), meditsiinilise läbivaatuse kord (3.1.2), tegutsemise joobe või tervisekahjustuse tuvastamise korral (3.1.2), läbiotsimine (3.2-3.2.2), tahtlikult peidetud keelatud esemega toimimine (3.3), sularaha ja väärtesemetega toimimine (3.4), sanitaartööluse tegemise kord (3.5), vangla poolt kinnipeetavale esemete väljastamine (3.6), vastuvõtuosakonda paigutamine (3.7), õigusaktide tutvustamine (3.7.1; 3.7.2), individuaalse täitmiskava koostamine (3.7.1).

7. Ämari Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 163 kinnitatud **Ämari Vangla** kodukorras on reguleeritud kinnipeetava vanglasse vastu võtmisega seonduvalt vangistusosakonna teenistuja kohustused (3.1), arvestusametniku kohustused (3.1), vastuvõtukomisjoni liikmed (3.2-3.2.5), läbiotsimine (3.3), keelatud esemetega toimimine (3.3), audio-ja videotehnikaga toimimise kord (3.3), kinnipeetavaga kaasas olevate asjade kandmine isiklike asjade arvestuskaardile (3.4), vangla poolt esemete väljastamine (3.4), vastuvõtuvõtuosakonda paigutamine (3.4), õigusaktide tutvustamine (3.5), individuaalse täitmiskava koostamine (3.8).

2. Vanglasisene liikumine

1. Harku Vangla direktori 07.10.2005. a käskkirjaga nr 1-2/30 kinnitatud **Harku Vangla** kodukorras on reguleeritud liikumine eluosakonnas (7), töö-ja majandustööde osakonnas(14-19), koolisektsioonis (23), meditsiinosakonnas (24-26), emade-laste osakonnas (27), kartseris (11), lukustatud kambrite osakonnas (11) ja vastuvõtuosakonnas (11). Reguleeritud on ka kinnipeetavate kohustus viibida öörahu ajal talle määratud kambris selleks ette nähtud voodis. Öörahu ajal on lubatud külastada ainult tualettruumi (12).

2. Murru vangla direktori 22.04.2004. a käskkirjaga nr 42 kinnitatud **Murru Vangla** kodukorras on reguleeritud liikumine eluosakonnas (14), töösooni/töötsoonis (17), kooli/koolis(17¹). Lisaks on reguleeritud see, kui mitut kinnipeetavat üks ametnik korraga võib saata(16), majandustööliste liikumine territooriumil (19) ja erandkorras liikumise lubamine(17).

3. Pärnu Vangla direktori 28.10.2004. a käskkirjaga nr 75 kinnitatud **Pärnu Vangla** kodukorras on reguleeritud liikumine väljaspool kambrit (3.1). Samuti on reguleeritud nimesildi kandmise kohustus (3.4), kohustus olla korralikult riietatud (3.2), kohustus asetada elukorpusest väljudes /sisenedes käed läbiotsimiseks seinale(3.5), kohustus liikuda käed selja peal(3.1) ning keeld asju jms maast korjata (3.2). Reguleeritud ka ametniku kohustsu kinnipeetav läbi otsida (3.5).

4. Tallinna Vangla direktori 05.07.2005. a käskkirjaga nr 28 kinnitatud **Tallinna Vangla** kodukorras on reguleeritud liikumine väljaspool kambrit või sektsiooni (7.1), kooli (7.7), tööle (7.7), jalutuskäigule (7.4). Samuti on reguleeritud kohustus liikuda käed selja peal (7.1), kohustus kanda nimesilti (7.3), abitööliste liikumine (7.1), erandkorras liikumise loa andmine(7.5), kinnipeetava saatmine (7.1).

5. Tartu Vangla direktori 15.12.2004. a käskkirjaga nr 1-3/152 kinnitatud **Tartu Vangla** kodukorras on reguleeritud liikumine territooriumil (3.1), väljaspool elusektsiooni(3.4), väljaspool kambrit (3.2). Samuti on reguleeritud kohustus hoida käsi selja peal (3.1), kohustus kanda vangla riietust (3.4), kohustus kanda nimesilti (3.4), kohustus asetada elusektsioonist väljudes/sisenedes käed seinale (3.5), majandustööliste liikumine (27.5), kinnipeetava saatmine (3.1), jalutuskäigule minek (3.3).

6. Viljandi Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 18 kinnitatud Viljandi Vangla kodukorras on reguleeritud liikumine eluosakonna territooriumil (5.1), kartseris, eraldatud lukustatud kambris, vastuvõtuosakonnas, statsionaaris (5.1.1). Samuti on reguleeritud kohustus olla korralikult riietatud

(5.3), keelatud igasuguste asjade jms üles korjamine (5.3), keelatud pääslat üksinda läbida (5.4), kinnipeetava saatmine (18.7.1; 5.2).

7. Ämari Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 163 kinnitatud **Ämari Vangla** kodukorras on reguleeritud liikumine eluosakonnas (2.3), väljaspool eluosakonda (2.8). Samuti on reguleeritud kohustus olla pärast öörahu algust enda voodis (2.5), majandustöölise liikumine (2.7).

3. Vanglasisene suhtlemine

1. Harku Vangla direktori 07.10.2005. a käskkirjaga nr 1-2/30 kinnitatud **Harku Vangla** kodukorras on reguleeritud suhtlemisel kinnipeetava kohustus alluda korraldustele ja olla viisakas (294), vanglateenistujate ja vanglat külastavate isikute kohustus olla viisakas (297), kinnipeetavate keeldu kasutada ebatsensuurseid, kahemõttelisi vms väljendeid (296), kinnipeetavate keeldu segada vanglas viibivaid isikuid nende kohustuste täitmisel (296), keeldu kinnipeetavatele šokolaadi, suitsu jms anda (298), kinnipeetavate ja vanglateenistujate omavahelist pöördumist (295).

2. Murru vangla direktori 22.04.2004. a käskkirjaga nr 42 kinnitatud **Murru Vangla** kodukorras on reguleeritud suhtlemisel vanglateenistujate vastuvõtuaegu (34; lisa 1), vastuvõtu taotluse esitamist (35), vastuvõtu taotluse edastamist (35), kinnipeetava kohustust suhelda viisakalt (33), vanglateenistuja kohustust suhelda viisakalt (32), kinnipeetava keeldu kasutada suhtlemisel vangla töötajatega või teiste isikutega solvavaid, ähvardavaid jms väljendeid (33), vanglateenistuja keeldu suhelda kinnipeetava või tema sugulastega teenistuskohustuste väliselt (31), kinni peetava isiku kohustust tervitada teenistusülesandeid täitvat ametnikku püsti seistes (33).

3. Pärnu Vangla direktori 28.10.2004. a käskkirjaga nr 75 kinnitatud **Pärnu Vangla** kodukorras on reguleeritud suhtlemisel kinni peetavate isikute ja vanglatöötajate omavahelist pöördumist, kohustust kinni pidada üldistest moraali ja eetika tõekspidamistest (12.1), vanglateenistujate keeldu suhelda/kasutada teenuseid vms kinnipeetava või tema sugulastega teenistuskohustuste väliselt (12.2), kinni peetavate isikute kohustust vastuvaidlemata täita ametnike seaduslikke korraldusi (12.3), kinni peetavate isikute kohustust püsti tõusta ametniku kambrisse sisenemisel (12.4), kinni peetavate isikute üld- või isiklike küsimuste lahendamist (12.5), vangla direktori kohustust tema pädevuses olevaid asju lahendada (12.6), ametnike vastuvõtuaegu ja vastuvõtule registreerimist (12.7).

4. Tallinna Vangla direktori 05.07.2005. a käskkirjaga nr 28 kinnitatud **Tallinna Vangla** kodukorras on reguleeritud suhtlemisel kinni peetava isiku kohustust teenistujatega või teiste isikutega järgida kõiki üldtunnustatud viisakusreegleid (13.6), kinni peetava isiku kohustust tervitada vanglat

külastavaid isikuid või vanglateenistujaid püsti seistes (13.6), kinni peetava isiku keeldu kasutada suhtlemisel ebatsensuurseid sõnu, kahemõttelisi või inimväarikust riivavaid väljendeid (13.6).

5. Tartu Vangla direktori 15.12.2004. a käskkirjaga nr 1-3/152 kinnitatud **Tartu Vangla** kodukorras on reguleeritud suhtlemisel vanglateenistuja kohustust suhelda kinni peetava isikuga viisil, mis tagab vangistuse eesmärkide täitmise (13.1), vanglateenistuja kohustust suhelda kinnipeetavaga viisakalt (13.3), vanglateenistuja keeldu suhelda kinnipeetava või tema sugulastega teenistuskohustuste väliselt (13.2), vanglateenistuja keeldu kinni peetavat isikut alandada sõna või teoga (13.3), kinni peetavate isikute kohustust täita vastuvaidlemata vanglaametnike seaduslikke korraldusi (13.4), vangla juhtkonna ja osakonnajuhatajate vastuvõtuaegu (13.5; 13.6), vanglateenistujate ja vanglat külastavate isikute kohustust kanda nimesilti (13.7).

6. Viljandi Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 18 kinnitatud **Viljandi Vangla** kodukorras on reguleeritud suhtlemisel vanglateenistuja kohustust suhelda kinni peetava isikuga viisil, mis tagab vangistuse eesmärkide täitmise (6.1), kinnipeetavate ja vanglateenistujate kohustust olla vastastikku viisakas, lugupidav ja arvestav (6.2), kinnipeetava kohustust pöörduda vangla teenistuja poole „Teie” vormis (6.2.1), vangla teenistuja võimalust kinnipeetava poole pöörduda „Teie” või „sina” vormis (6.2.1), vanglateenistuja keeldu kinnipeetavat alandada sõna või teoga (6.2.2), vanglateenistuja keeldu suhelda kinnipeetava või tema sugulastega teenistuskohustuste väliselt (6.3; 6.3.1), kinnipeetavate üld- või isiklike küsimuste menetlemist (6.4), ametnike vastuvõtuaegu ja vastuvõtule registreerimist (6.5).

7. Ämari Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 163 kinnitatud **Ämari Vangla** kodukorras on reguleeritud suhtlemisel vanglateenistujate kohustust kanda nimesilti (18.2), kinnipeetavate ja vanglateenistujate kohustust olla vastastikku viisakad (18.2), kinnipeetavate ja vanglatöötajate omavahelist pöördumist (18.2), vanglaasutuse töötajate keeldu suhelda kinnipeetava või tema sugulastega, samuti kasutada nende teenuseid teenistuskohustuste väliselt (18.2; 18.4), kinnipeetavate kohustust täita vanglaametnike seaduslikke korraldusi (18.3), kinnipeetavate keeldu kasutada ebatsensuurseid, laimavaid, ähvardavaid jms väljendeid (18.3), kinnipeetavate küsimuste menetlemise korda, menetlemise alust (18.4; 18.6; 18.7), inspektor-kontaktisiku kohustusi avalduste, vaiete või taotluste vastu võtmisel (18.7), avalduste, taotluste või vaiete edastamise korda (18.7).

4. Suitsetamine

1. Harku Vangla direktori 07.10.2005. a käskkirjaga nr 1-2/30 kinnitatud **Harku Vangla** kodukorras on suitsetamisega seondult reguleeritud kinnipeetavate õigus suitsetada ainult selleks ettenähtud

kohtades (28) graafikuga ette nähtud aegadel (30), keeld suitsuga territooriumil ringi liikuda (28), suitsetamise kohad (29), suitsetava isiku kohustus asetada jääkproduktid selleks ettenähtud kohtadesse (30),

2. Murru vangla direktori 22.04.2004. a käskkirjaga nr 42 kinnitatud **Murru Vangla** kodukorra on suitsetamisega seondult reguleeritud kinnipeetava keeld suitsetada selleks mitte ettenähtud kohtades (30.2).

3. Pärnu Vangla direktori 28.10.2004. a käskkirjaga nr 75 kinnitatud **Pärnu Vangla** kodukorras on suitsetamisega seondult reguleeritud kinni peetavate isikute õigus suitsetada selleks ette nähtud kohas (6.2), keeld suitsetada selleks mitte ettenähtud kohtades (6.2).

4. Tallinna Vangla direktori 05.07.2005. a käskkirjaga nr 28 kinnitatud **Tallinna Vangla** kodukorras on suitsetamisega seondult reguleeritud õigus suitsetada ainult selleks ettenähtud ja vastavalt märgistatud kohtades (13.7).

5. Tartu Vangla direktori 15.12.2004. a käskkirjaga nr 1-3/152 kinnitatud **Tartu Vangla** kodukorras on suitsetamisega seondult reguleeritud kinni peetavate isikute suitsetamise kohad (2.2), keeld suitsetada selleks mitte ettenähtud kohtades (2.2).

6. Viljandi Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 18 kinnitatud **Viljandi Vangla** kodukorras on suitsetamisega seondult reguleeritud kokkusaamisele tulnud isiku suitsetamise koht (14.13.12.2).

7. Ämari Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 163 kinnitatud **Ämari Vangla** kodukorras on suitsetamisega seondult reguleeritud õigus suitsetada selleks ettenähtud ja vastavalt märgistatud kohtades (2.10), põleva sigaretiga territooriumil ringi liikumise keeldu (2.10).

5. Raamatukogu

1. Harku Vangla direktori 07.10.2005. a käskkirjaga nr 1-2/30 kinnitatud **Harku Vangla** kodukorras on reguleeritud raamatukogu kasutamise seondult kinnipeetavate õigus kasutada raamatukogu graafiku alusel (109), vangla kohustus tagada ajalehtede lugemise võimalus (110), kinnipeetavate õigus lugeda raamatukogus õigusakte (111), kinnipeetavate kohustus lugeda lehte ja õigusakte raamatukogus (110; 111), raamatute laenutamise korda ja laenustähtaeg (112), kinnipeetava õigus tellida trükiseid ja tellimise kord (113), tellitud trükiste kätte andmine (114).

2. Murru vangla direktori 22.04.2004. a käskkirjaga nr 42 kinnitatud **Murru Vangla** kodukorras on reguleeritud raamatukogu kasutamisega seonduvalt kinnipeetavate õigus külastada raamatukogu graafiku alusel (50), külastamise ja kirjanduse tellimise sagedus (50), kinnipeetava kohustus kirjutada raamatukogu külastamiseks avaldus (50), avaldus kinnipeetavate kirjanduse tellimise kord (53).

3. Pärnu Vangla direktori 28.10.2004. a käskkirjaga nr 75 kinnitatud **Pärnu Vangla** kodukorras on reguleeritud raamatukogu külastamisega seonduvalt kirjanduse tellimise sagedus ja tellimise kord (24.1-24.3; 24.6; 24.10-24.11), raamatute tagastamise kord ja laenutustähtajad (24.4; 24.7), kinnipeetava isiku kohustus tagastada raamatud (24.12), kohustus kirjandust enesega kaasas kanda kambri vahetamisel (24.13), keeld laenutada üle viie ühiku (24.8), keeld laenutada kirjandust teise kinnipeetava isiku nimel või laenutatud kirjandust edasi anda (24.9).

4. Tallinna Vangla direktori 05.07.2005. a käskkirjaga nr 28 kinnitatud **Tallinna Vangla** kodukorras on reguleeritud raamatukogu külastamise kord ja sagedus (14.6), raamatute tellimise kord (14.6), õppiva kinnipeetava õigus valida kirjandust raamatukogus koha peal põhjendatud avalduse alusel (14.7), kohustus laenutada tuberkuloosihaigetele eraldi raamatuid (14.8).

5. Tartu Vangla direktori 15.12.2004. a käskkirjaga nr 1-3/152 kinnitatud **Tartu Vangla** kodukorras on reguleeritud raamatukogu kasutamisega seonduvalt vangla kohustus tagada ajalehete kättesaadavus (24.2.1), kinnipeetava isiku õigus tellida ajakirjandust oma arvel (24.2.2), raamatukogu kasutamise korda ja sagedus (24.2.3), kirjanduse tellimise kord ja sagedus (24.2.4), kinnipeetava õigus omada kuni viis raamatut, ajalehte ja ajakirja (24.2.5), kinnipeetava isiku kohustus piirkogust ületavad trükised raamatukokku anda (24.2.5), raamatukoguhoidja kohustused (24.2; 24.2.4; 24.2.7), vahistatu õigus esitada lisatellimus kui ta vangla tegevuse tagajärjel raamatuteta jäi (24.2.6).

6. Viljandi Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 18 kinnitatud **Viljandi Vangla** kodukorras on reguleeritud raamatukogu kasutamisega seonduvalt raamatukoguhoidja kohustused (18.4; 18.4.1), sotsiaalpedagoogi kohustused (18.4.2), vangla kohustus tagada ajalehete lugemise võimalus (18.5), kinnipeetavate õigus lugeda laenutatud ajalehti (18.5.1), kinnipeetavate õigus tellida mõõdukuse piires isiklike vahendite arvel ajalehti, ajakirju või muud kirjandust (18.6).

7. Ämari Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 163 kinnitatud **Ämari Vangla** kodukorras on reguleeritud raamatukogu kasutamisega seonduvalt kirjanduse laenutamise kord ja laenutustähtajad (7.1-7.2; 7.4), lehtede maha kandmise kord (7.3), raamatukoguhoidja kohustused (7.4), raamatukogus viibimise kord (7.5), kinnipeetava õigus tutvuda raamatukogus õigusaktidega (7.6), kinnipeetava

kohustus tutvuda õigusaktidega raamatukogus (7.6), V-eluosakonna kinnipeetavate lektüüri tellimise kord (7.7), inspektor- kontaktisiku kohustused (7.7).

6. Lubatud asjade valdamine

1. Harku Vangla direktori 07.10.2005. a käskkirjaga nr 1-2/30 kinnitatud **Harku Vangla** kodukorras on reguleeritud isiklike asjade laoga seondult lao asukoht (127), lao külastamise sagedus ja kord (128), lattu sisenemise ja laos liikumise kord (129), humanitaarabi väljastamine (129), kinnipeetava keeld laos iseseisvalt liikuda, asju otsida vms (128).

2. Murru vangla direktori 22.04.2004. a käskkirjaga nr 42 kinnitatud **Murru Vangla** kodukorras on reguleeritud isiklike asjade lao külastamisega seondult kinnipeetava õigus hoida asju laos (83), laos hoitavad asjad (83), vastuvõtuosakonna hoiuruumis hoitavad asjad ja nende väljastamine (86).

3. Pärnu Vangla direktori 28.10.2004. a käskkirjaga nr 75 kinnitatud **Pärnu Vangla** kodukorras on reguleeritud isiklike asjade laoga seondult kinni peetavate isikute õigus hoida asju laos (8.1), kinni peetavale isikule asjade laost väljastamise kord, avalduse esitamine jms (8.2), laohoidja kohustused (8.2; 8.5; 8.6), erandkorras lubatud asjade väljastamise kord (8.3), asjade lattu paigutamise kord (8.4), vahistatule pakiga saadetud asjade väljastamise kord (8.6).

4. Tallinna Vangla direktori 05.07.2005. a käskkirjaga nr 28 kinnitatud **Tallinna Vangla** kodukorras on reguleeritud isiklike asjade laoga seondult asjade väljastamise kord (taotluse esitamine) ja sagedus (3.7), asjade lattu andmise kord (taotluse esitamine) ja sagedus (3.8), kinni peetava isiku kohustus anda ajutise lahkumise korral vanglast asjad lattu (3.10).

5. Tartu Vangla direktori 15.12.2004. a käskkirjaga nr 1-3/152 kinnitatud **Tartu Vangla** kodukorras on reguleeritud isiklike asjade laoga seondult kinni peetava isiku õigus hoida asju laos (9.1), asjade väljastamise kord (avalduse esitamine ja otsustamine) (9.2), erandkorras lubatud asjade väljastamise kord (9.3), esemete lattu paigutamise kord (9.4), vahistatule pakkide edastamise kord (9.6), inspektor kontaktisiku kohustused (9.3), vangistusosakonna peaspetsialisti kohustused (9.2), laoteenistuja kohustused (4.3.6; 9.2; 9.3; 9.5; 9.6).

6. Viljandi Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 18 kinnitatud **Viljandi Vangla** kodukorras on reguleeritud isiklike asjade laoga seondult asjade lattu andmise kord (4.1.1), asjade laost väljastamise kord (taotluse esitamine, otsustamine) ja sagedus(4.2; 4.2.1), inspektor-kontaktisiku kohustused (4.2), laohoidja kohustused (4.2), vangistusosakonna juhataja kohustused (4.2).

7. Ämari Vangla direktori 08.06.2004. a käskkirjaga nr 163 kinnitatud **Ämari Vangla** kodukorras on reguleeritud isiklike asjade laoga seonduvalt audio-ja videotehnika paigutamise/väljastamise kord (3.3), lao töötamise aeg (4.1).